49րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1372

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿԻՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Բապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : ارجانس قره
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 »

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար յատուկ պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՏԱՐԻՔԸ ԵՒ ԻՐ ԴԵՐԸ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ամուսնութեան մը պարագային այնքան ծանրակշիռ կէտը՝ տարիքը՝ շատ քիչերու համար նկատելի բան մըն է։ Չէ թէ ամուսնութեան ժամանակը որոշող յարմար տարիքը, որ պարագաներու հետ փոփոխական կրնայ ըլլալ, այլ այն տարիքը, որ պատշաճ համեմատութիւնը պէտք է ներկայացնէ երկու ամոլներուն մէջ։

Ամէն պարագայի մէջ նախընտրելի է իգական սեռին տարիքի պզտիկութիւնը քան արական սեռինը, բայց պարագաներ կրնան հակառակը ընել և տարիք քննադատութեան ամենաչնչին կէտ մը հազիւ կրնայ ունենալ երբ զանոնք կապող կապը գաղափարն է։

Ամուսիններու դերերն ու բժշկութիւնը կը պահանջեն որ կին էակը քիչ մը պզտիկ ըլլայ տարիքով իր հերիկէն, բայց ո՞րչափ, քանի՞ տարեկան. ահա տարիի այս տարբերութիւնն է որ բուն իսկ մեր նիւթը կ'ըլլայ այսօր։

Հարստութեան տենչանք, վայելքի փափաք, սեթևեթի հակում յաճախ կը մղեն որ մեր ծնողքները իրենց մատաղատի ու նոյն իսկ անչափահաս աղջիկները տան անոնց կրկին և աւելի տարիքն ունեցող էրիկմարդերու։

Թերևս շատեր մինչև տասը տարեկան մեծ ըլլալը պատշաճութեան մէջ ամփոփուած գտնեն, բայց մեր գաղափարով էրիկ մը իր կնիկէն աւելի ունեցած տարիքը հինգէն անցնելու չէ։ Բայց ի՞նչ ըսենք այնպիսիներուն, որոնք տասնով իսկ գոհ չեն ըլլար։

Գաւառներու մէջ, երբ տակաւին պերճանքի մրտումը ընդհանրացած չէր, հոն անգիտակցաբար նկատի կ'առնուէր տարիքը. բայց հիմա բոլորովին հակառակն է. իսկ որքան աւելի քաղաքակրթուած մթնոլորտներու մէջ մտնենք, նոյնքան աւելի պիտի գտնենք անխոհեմներ, որոնք ամէն օր ու ամէն ժամ հազար խայտառակութիւններու ականատես ըլլալով մէկտեղ, տակաւին անգիտանալ կը ձեւացնեն այն չարիքները։ Եւ տակաւին քաջագործութիւն, պարծանք կը սեպեն իրենց համար երեսունհինգնոցներ երբ կ'ամուսնանան 18–20 տարեկան աղջիկի մը հետ։

Մեղրալուսինը կ'անցնի, փեսան երիտասարդութեան վերջալոյսին մէջ կը բոցավառի, ու երկու տարասեռ էակներ, որոնք մինչև մահ իրարու հետ միացած են, կ'ըմբոշխնեն զիրար։ Երիկը իր նիւթական բարեկեցութիւնով ժամանակի մը համար ամէն պարագան ամբողջ կը ներկայացնէ կնիկին. կ'ընէ այն ամէն բաները, որոնք դրամէն կախում ունին։ Եւ արդարև կարելի՞ է գտնել կին մը, որ հագուստներու ամենէն նորաձեւները հագնելէ, երեկոյթներու շատերուն մասնակցելէ, պտոյտներու և սպասուհիներու բազմութիւն մը ունենալէ վերջ դժգոհի, մանաւանդ երբ երիկն ալ տակաւին կրնայ զինքը քիչով շատով գոհացնել իբրև ամուսին։

Ժամանակը կ'անցնի սակայն և եթէ լաւ հիմնարկուած գործ մը պահէ իսկ նիւթական լաւ վիճակը, ժամանակը կ'առնէ, կը տանի արդէն իսկ [illegible] սեմին վրայ եղող երիկին ոյժերը։

Ան արդէն երեսունհինգին մէջն էր երբ ամուսնացաւ. իր կայտառ կազմուածքը, կարմիր դէմքը և մանաւանդ դրամը իրաւունք կուտային իրեն ամուսնանալ նոյն իսկ տասնեհինգ տարեկան աղջիկի մը հետ։ Ստակը, որ ներկայ դարուն արիւնն է — ամենէն ճիզուիտուած առումով — օտարներն ալ կ'ափէ որ իրաւունք տան տղին։ «Շիտակն ըսեմ, խելքը գլուխը, դրամի ու պատիւի տէր տղայ է. Թո՛ղ տանք պզտիկը աղջիկ տայ...»։ Այս տեսակ յիմար խօսքերու շարք մըն է որ դուրս կը թափի հատած բերաններէ, որոնց համար դրամը հայր, մայր, քոյր, եղբայր, կրօնք, օրէնք, ազգ և Աստուած իսկ է։ Վա՛յ անոր որ համարձակի քիչ մը լայն խորհելով խօսիլ. անոր համար պատրաստ են ամենէն աղտոտ ածականներն իսկ։

Բայց հեռատեսութիւնը բնաւ չի կրնար ընդունիլ ասիկա. որովհետև հեռատես մարդը ամուսնութեան պէս կենսական խնդիրի մը առջև լուծուած չգտներ բնաւ ամէն բան դրամին մէջ։

Ենթադրենք թէ՝ քառասուննոց այր մը ամուսնացաւ քսան տարեկան աղջիկի մը հետ. (թէև աղջիկին տարիքը շատ անգամներ շատ աւելի պզտիկ կ'ըլլայ)։ Արդեօք ծնողքներ, որ կարճամիտ խորհրդատուներու խօսքին ու հարուստ փեսայի մը հմայքին մէջ ամէն բան կը մոռնան, կը խորհի՞ն թէ՝ ի՞նչ ապագայ ճակատագրուած կ'ըլլայ այդ ամոլին 10—15 տարի ետք։ Տասնեհինգ տարի վերջ էրիկը յիսունըհինգ կ'ըլլայ, իսկ կի՞նը, ուշադրութիւն ըրէք, երեսունհինգ։

Մայրե՛ր, դուք որ կին եղած էք, պիտի ախորժէի՞ք պառաւի մը համար թեւերնիդ տալ ձեր հօր տարիքով էրիկին. ի՞նչ չէշտով զայն իբրև ձեր էրիկը պիտի ծանօթացնէիք ձեր նոր բարեկամին. ի՞նչ կերպ պիտի վարուէիք անոր հետ, քանի որ ձեր մէջ կնոջական արիւնը իր եռուզեռումին գագաթնակէտը հասած է, մինչդեռ ձեր էրիկին ոյժերը սպառած։

Կ'արժէ որ ըսենք. Թո՛ղ դժբաղդ ըլլայ. Թո՛ղ տառապի ու չարչրկուի, որովհետև ինք չկրցաւ իր ամենէն կարեւոր հարցին լաւ լուծում տալ. կ'արժէ որ ծնողքներ, մանաւանդ մայրեր իրենց աղջիկներուն թագուն արցունքներուն առջև յուզուին, անէծեն իրենց փեսան, հայհոյեն անոր, որ անյարմար ամուսին մը եղած է իրենց աղջկան։ Արժանի է, որովհետև տակաւին քանի մը տարիներ առաջ հարուստ փեսացուին ստակներուն քաղցրիկ ձայնը երգի մը պէս կը հնչէր իրենց ականջին ու ոսկիներու փայլէն շլացած չէին կրնար մտաւոր ապագային տխուր պատկերը տեսնել։ Ձեր աղջիկին կրակ զգացումներուն առջև յուզուած ատեննիդ, յետադարձ ակնարկ մը նետեցէք անցեալին վրայ. ապա՛ մայրեր. Թերևս մինչև այն ատենին նոյն [illegible] անկիւնն էր, որ տակաւին երբեք ձեր աղջիկը կը համոզէիք, անոր ամէն բան գեղեցիկ կը ցուցնէիք, կին ըլլալով վերջապէս գիտէիք կնկան մը թոյլ կողմերը ու այն կողմէն կը հարուածէիք ձեր աղջիկը ընկճելու համար. բերաններնէդ ջուր վազցնելով ու աչքերնէդ կրակ ցայտելով կը համբէիք իբրև նշան բերուելիք մարգարիտ մատանին, ոսկի ժամացոյցն ու շղթան, մարգարտակուռ զարդասեղը և տակաւին ես ինչ գիտեմ ինչ բաներ, չմոռնալով բնաւ անոնց գիներն ալ դնել, մինչև որ կարողացաք համոզել զայն ու ցնծացիք...

Երանի թէ՝ թաքուն արցունքներով ու զգացումներու խղդումովը գոհանար կին էակը, ու կապուելէ վերջ իբրև ապաշխարանք իր սխալին քաշքշէր իր կեանքը այսպէս մինչև գերեզման. բայց քանի՞ կին կարելի է համրել այս կեանքը ընտրող։ Գաւառները մէկ կողմ թողլով, ուր տակաւին ամօթխածութիւնը քիչ թէ շատ իր դերը կը պահէ, մեծ քաղաքներու, մանաւանդ Ամերիկայի պէս երկիրի մը մէջ հաւատացէ՛ք, շատ հազուադէպ է գտնել կին էակ մը, որ կարենայ պահել բարոյականի բարձրութիւնը։

Որքան ալ աղտոտ ու ստորին ըլլայ այս արարքը, որքան ալ անպատիւ ըլլայ այս պարագան, դարձեալ իրաւունք չունինք մեղադրելու հեղինակը, քննադատելու կինը։

Անշուշտ մինակ ագահութիւնն է պատճառ, որ ընդհանրապէս անցեալին պաշտպանները ներկային մէջ կ'ըլլան ամենախիստ քննադատները։ Դէպքերը զանոնք կը սահմռկեցնեն ու կ'սկսին թուք ու լորձունքը իյնկած կնկան հասցէին, առանց նկատելու որ ուղղակի պատճառներն իրենք են։ Իսկ քիչ մը հեռատեսներ արդէն առաջին օրէն յստակ տեսնելով ապագան, բնաւ նոր չթուիր անոնց այդ արարքները ու մինակ տխուր ականատեսները կ'ըլլան անոնց, ցաւելով միմիայն որ իրենց խօսքերը այնքան անիմաստ համարուած էին անցեալին մէջ։

Անպատիւ պատկերներու ականատես կ'ըլլանք ամէն օր, բայց տակաւին խելքերնիս գլուխնիս չգար։ Եթէ մեր ծնողքները այնքան անձուկ կը խորհին, արդեօք մեր նորահաս աղջիկները չե՞ն կրնար անոնց անմիտ խորհուրդները ոտնակոխել ու արհամարհել զանոնք, մանաւանդ երբ ուղղակի չարչրկուող, տապկուող, արհամարուող էակները իրենք են որ կ'ըլլան ու պիտի ըլլան ալ տակաւին։

Ցաւալի է որ ներկայ իգական սեռը, կարծես աւանդապահ հետևողները իրենց տխմար ծնողքներու գաղափարներուն, ամէն բան մոռնալով ամենէն շատ կը միտի հարուստ էրիկ մը ունենալու ծրագիրին։ Ա՛յո, [illegible] քոյրերս, դրամը արդարև միջոց մըն է կեանքը իր ամէն [illegible] մէջ լաւ ապրելու, բայց պէտք չէ բնաւ անոր հնչիւնութեան կամ փայլին մէջ լուծել այն ամէն բաները, որոնք դրամէն շատ աւելի կ'արժեն։

Նկատեցէ՛ք որ որքան ալ հարուստ ըլլայ ձեր էրիկը, անկարելի է որ ան կարենայ ըլլալ աշխարհի ամենահարուստը, և երբ դուք անգամ մը դրամին, սեթևեթին ու պերճանքին մոլին ըլլաք, միշտ պիտի դժգոհիք անկէ, որովհետև ձեր դրացին քիչ մը աւելի հարուստ ու պերճ պիտի գտնէք։

Ժամանակն է որ դուք կարենաք ձեր տէրն ըլլալ ու ապուշ զոհերը չը դառնաք ձեր ծնողքներու տխմարութիւններուն։ Եթէ անոնք ամէն բանէ վեր դասեն դրամը, դուք դիտեցէք գոնէ գաղափարն ու տարիքը անկէ աւելի վեր ունիլ ու անոնց ալ անանկ հասկցնել։

Ե. Տ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Պօսթըն

ՁՄԵՌՆԱՅԻՆ ՀԱՃՈՅՔՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Երկինքն ամբողջ սև ամպերով ծածկուած է, ու երկինքի կապոյտին նշոյլ մը անգամ իր քաղցրիկ տեսքը չհաճիր ցուցնել մեզ։ Պատուհանիս առջև նստած տրտում տխուր կը դիտեմ ամպերէն մինչև գետին երկարող անձրևի [illegible] երգն է որ կը տիրէ ամայի փողոցներուն մէջ։ Կարծես աշունի առաջին օրերուն մէջ կ'ապրինք, օդերը այնքան անձրևոտ ու մռայլ են, հոգ չէ թէ նիհարցած օրացոյցը պատէն կախուած դեկտ. 3ը կը ցուցնէ։ Շիտակը կարելի չէր մինչև հիմա այս տեսակ օդերու սպասել, երբեմնական սուր հովերը, որոնք անգթօրէն ամգուննեցին, թափթփեցին, առին տարին ծառերու տերևները, մեզ երբեմն անանկ խորհիլ կուտային թէ՝ ձիւնին բերնէն կուգային, թէ՝ իրենք նախակարապետն էին ձիւնին. բայց մարդիկ կը խնդան ձիւնին ուշանալուն վրայ տակաւին, մինչդեռ Ամերիկացի տղաքներ, երաշտութեան մը ատեն ճգնող երկրագործներու պէս, աչքերնին ամպերուն տնկած ձիւնի կ'սպասեն, կ'սպասեն որ հովերը աւելի պաղ փչեն ու ջուրերը սառին, որպէս զի սկսին իրենց սահնակներու զբօսալի խաղերը. անցնող օրը քաւկներէն գացած կը համարին, այնքան տարօրինակ երևոյթներու մէջ անգամ Ամերիկայի մանկութիւնը կը ցուցնէ թէ՝ ինք ալ իր հօրը պէս կը հասկնայ Time is moneyին իր կարողութեան չափով։

Երբ մեզի համար իրենց երևոյթները այնքան տարօրինակ են, նոյնքան ալ տարօրինակ է իրենց համար ձմեռին ուշանալը։ Անշուշտ մենք իրաւունք պիտի տայինք իրենց երբ զանոնք մօտէն ուսումնասիրած ըլլայինք։

Անշուշտ beachերուն վերջ տալու քաղաքը նոյնն էր միշտ ամառն ու աշունի օրերուն, հետևաբար beachերը վերջացած ըլլալով Ամերիկացին իր զբօսանքէն մաս մը կորսնցուցած եղաւ. երբ ամառէն ան իրաւունք ունէր ծովեզերեայ վայելքէ՝ երը սպասելու, ինչո՞ւ իրաւունք չունենայ ձմեռէն ալ իրեն յատուկ ժամանցներն սպասելու. ահա ճիշտ այս գաղափարով է որ ան անցնող վայրկեանը կորսնցուցած կը համարի և զգալով որ անցնող օրը իր հետ քայլ մը առնել կուտայ դէպի գերեզման, ուրեմն ինք վայելելու իրաւունքէն բան մը վերջապէս կորսնցուցած կ'ըլլայ։ Այս տողերը, որոնք առանց ա՛ և է չափազանցութեան Ամերիկացիին վայելքի կեանքին մէկ կողմը կը պատկերացնեն, շատ որոշ կրնան ըսել թէ՝ Ամերիկացին իր օրօրոցէն մինչև գերեզման ո՛ր աստիճան զուարճասէր է. անոր վարդապետութիւնը կեանքին հանդէպ մինակ հաճոյքին մէջ կը կայանայ։

Ծերուկը կը ժպտի, չափահասը կ'ուրախանայ, աղջիկը կը պարէ, մանչը կը սուլէ, մանուկը կը վազվզէ, ահա Ամերիկայի համայնքը պատկերացնող խումբերու անհատներու մէկ շարքը։

Երկուշաբթի առտու է. կիրակիի թմրածութենէն հազիւ փշալէն կ'ելնես տաքուկ անկողնէդ, ուր հրապոյրը կ'երգէ դուրսի սոնացող հովը, ձիւնը արդէն ծածկեր է գետինը, թաղերէն, հեռուէն գործարաններու դժուարութեամբ ներս կ'իյնան, և ահա ծանօթ մէկին ձայնը կը բարևէ քեզ ժպտելով, [illegible] ցուրտին ու ձիւնին և ծաղրանք մըն ալ քու մեկուսութեանդ հանդէպ կայ. այդչափով չը բաւականանար կարծես ու կ'սկսի ըսել. «բարի ձիւն, բարի անձրև է»։

Քիչեր և քիչ ժամանակ կարելի է մելամաղձոտներ գտնել Ամերիկացիներու մէջ. անոնք որքան պաղարիւն նոյնքան ուրախ ու զուարթ են, ո՛ր կ'ուզէ ըլլայ, որի ներկայութեան կ'ուզէ ըլլայ, անոնք կը խօսին համարձակ, կը ժպտին (խնդուքնին շատ այլանդակ է). կ'երգեն, կը ցատկոտեն երբ որ ախորժակնին ուզէ. ու տակաւին ուզածիս չափ չեմ կրցեր գտնել այն ոյժը, չեմ կրցեր հոգեբանական այն յատկութիւնը հասկնալ, որ այսպէս կ'ընէ ամերիկացին, մինչդեռ անոր քովիկը օտարականի մը ներկայութիւնը անմիջապէս կարելի է հասկնալ, անոր մաղձոտ նայուածքէն, լուրջ դիրքէն ու դէպ ի խորհուրդներ հակող գանգէն։

⁂ Thanksgivingն ալ անցուցինք, Ամերիկացիին ամենէն շատ սիրած օրերէն մէկը, որի նշանակութեան վրայ գրել երկար պիտի ըլլար։ Ամէն տուն հնդկահաւ մը, բադ մը կամ գոնէ հաւ մը անշուշտ ունեցաւ. օդն ալ բաւական նպաստաւոր էր այդ օրը խրախճալից անցնելու համար։ Օրուան առաւօտը ամենէն շատ հաւեղէններով կը գտնար, մեծկակ ծախսեր, որոնցմէ բնաւ չվախնար Ամերիկայի ժողովուրդը, բայց ականջին քովէն ու մօր հարուած մը ուտողի պէս բաւական [illegible] պէս կ'երերայ մինչև որ խելքը գլուխը գայ արհեստաւոր դասակարգին, որ հեռատեսօրէն ապրիլ չգիտեր այս տեսակ պարագաներու մէջ։ Պարագայ մըն ալ կայ որ սահմանուած են նկատի առնելու և ինքզինքնին քիչ մը սեղմելու. հազիւ շնորհակալութեան օրը անցած ահա կաղանդը կը դիմաւորէ զիրենք. պէտք է վերջապէս քանի մը տոլար ալ այն օրուան համար ունենալ, նուէրներ ընելու համար և արդէն հիմակուընէ տաքուկ tête à têteներու մէջ, գալիք կաղանդին նուէրներովը կ'զբաղին։

Բնիկ ամերիկացիներու ջերմեռանդ քրիստոնէութեան հակառակ բնաւ հոգ չեն տարուիր Քրիստոսի տօները եթէ ոչ տօնախմբելու գէթ սուրբ պահելու. անոնք մինակ ազգային մեծ օրերով կը հրճուին ու զանոնք կը պանծացնեն և անոնցմէ ալ արդէն հազիւ քանի մը հատ ունին ամբողջ տարուան մէջ։

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՂԵՌՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒՆ

Դ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 23 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
(Շարունակութիւն)

ՎԿԱՆԵՐԸ

Ընդհ. դատախազութեան վկաներու ցանկին մէջ նշանակուած և հրաւիրուած վկաներէն անոնք որ եկած էին, մէկիկ մէկիկ հանուեցան դատարանին առջև և հաստատելով թէ անոնք ո և է ազգականական կապ, հակառակութիւն և յարաբերութիւն չունին ամբաստանեալներուն հետ, ըստ կանոնի երդուընցուեցան և զատ զատ ու երես երեսի լսուեցան անոնց վկայութիւնները։

ԱՆԱՍԹԱՍԻՍ ՈՐԴԻ ԻԼԻԱՅԻ, 22 տարու, որ կը բնակի Բերա, անգլիական դեսպանատան առջև, Քըզըլճըք փողոց, 8 թիւ Ֆոթինի կնոջ տունը։ Այս վկան թուրքերէն չգիտնալով, իր յայտարարութիւնները թարգմանեց Թաթաւլա բնակող ապահովագրական պաշտօնեայ Պոլսեցի Բանայոտ որդի Եանիի, 32 տարու, որ վկաներուն համար յատկապէս թարգման կարգուած էր։ Անաստասիս յայտարարեց թէ դատարան այժմ ներկայ գտնուող ամբաստանեալները չի ճանչնար, միայն կը ճանչնայ Բէօսէ Արիսթիտի ըսուած անձը, որ երկու շաբթի չափ յաճախած էր Թէաթրօ փողոց Անիքայի հանո-

---

ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՕՐԹՕՆԸ 128

ՁԻՒՐՉԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՑՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Լ Ա

ԱՆԴՐԿԱՍՊԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Լավառէտին հուշիւները ճիշդ էին։ Շուրջի քաղաքին երկաթուղիի կայարանապետը գեր-հարիւրապետ Միքայէլ Քարին ֆրանսերէնի հմուտ սպայ մըն էր։ Ուստի, ուղևորները երբ կայարան հասան, Լավառէտ մանրամասնաբար պատմեց իրենց ուղեւորութեան ամբողջ նկարագրութիւնը։ Կայարանապետը ուշադիր մտիկ ընելէ ետք,

—Ուրախ եմ որ, ըսաւ, ձեզի հետ ծանօթանալու բաղդաւորութեանը արժանացայ։ Հիմա կ'աղաչեմ հաճեցէք ըսել ինծի թէ ինչ ծառայութիւն կրնամ մատուցանել Ձեզ։

—Դուք մեզի շա՜տ բարիքներ կրնաք ընել ըսաւ Լավառէտ, ձեր աջակցութենէն շատ մեծ բարիքներ կ'սպասեմ։

—Հաճեցէք բացատրութիւն մը տալ ձեր ակնկալութիւններուն։

—Ինչպէս մինչև հոս, յարեց Լավառէտ, անկէ ետք ալ մինչև Բարիզ առանց հինգ փարա ծախսելու սահմանուած եմ ճամբորդել։

—Հասկցայ, գոչեց կայարանապետը, անդրկասպեան երկաթուղւոյ գիծին մինչև վերջին կայարանը այսինքն Ուզուն Ատա կրնամ ապահովել ձեր ճամբորդութիւնը։ Եղբայրս արդէն Ռուսիա պիտի երթայ իր գունդին միանալու. կը յուսամ թէ սպայի մը ուղեկցութենէն կ'ախորժիք։

—Ես արդէն ֆրանսական բանակին պահեստի սպաներէն եմ։

—Ասկէ զատ ձեզի յանձնարարական մըն ալ կրնամ տալ Կասպից ծովուն վրայ նաւ բանեցնող Կասպեան Մերքիւր ընկ.եան տնօրէն Պ. Պովիէի որ կ'ապահովէ ձեր ուղևորութիւնը մինչև Պաքու։ Իսկ անկէ անդին համար դժբաղդաբար բան մը չէ գար ձեռքէս։

Լավառէտ կայարանապետին այս յայտարարութիւնը մտիկ ընելէ ետք, շնորհակալութիւն յայտնեց անոր, որ շարունակելով խօսիլ,

—Ձեզի ուրիշ բան մըն ալ պիտի ըսեմ յարեց։ Կը խնդրեմ որ վաղուան յետաձգէք ձեր մեկնումը։ Այս առտու և իրիկուն ինծի հետ պիտի ճաշէք, գաւաթներ պիտի պարպենք Ֆրանսայի կենաց։

—Նոյնպէս ալ Ռուսիոյ կենաց, պատասխանեց Լավառէտ։

Սըր Մօռլըթօն այս առաջարկը չընդունեց։ Իբրև անգլիացի, արժանապատուութիւնը վիրաւորուած կը զգար սաանկ հրաւէրի մը ներկայ գըտնուելու, ուստի հետևեալ օրը մինչև ժամը եօթը ժամանակ անցընելու համար Միս Օռէյթի ու Բահմէյի ընկերակցութեամբ քաղաքին մէջ գտնուած օթէլի մը նման տեղ մը գնաց։

Լավառէտ երբ առանձին մնաց կայարանապետին հետ,

—Մէկ քանի շաբաթէ ի վեր մարդկութենէ ելած եմ բոլորովին, ըսաւ։ Չեմ գիտեր թէ ո՞ր ամսուն, ո՞ր օրուան մէջ կը գտնուինք։

—Հին տոմարով Յունուարի 27րդ օրն է այսօր, որ ըստ եւրոպականին փետրուարի 8ը ըսել է։

—Բարիզ հասնելու համար ուրեմն դեռ երկու ամիս պէտք է։

—Գուցէ քիչ մըն ալ աւելի։

Լավառէտ ինքնիրեն մտածելով,

—Դեռ շա՜տ քաշելիքներ ունիմ, ըսաւ, մինչև որ Բարիզ հասնինք։ Այս վայրենի երկիրներուն մէջ ամէն բան առանց դրամի կարելի էր ձեռք բերել, իսկ քաղաքակրթութեան մօտ գտած տեղերէն ներս, ո՛ր կողմն ալ որ դառնաս, դրամը կ'ելլէ առջիդ։

Երիտասարդը այսպէս մենախօսելէ ետք, երբ սեղանի վրայ կանգնեցաւ դուրս ելնելու համար արմուկը դպաւ սեղանին վրայ գտնուած թուղթերուն, զորս երբ կրկին սեղանին վրայ դնելու համար ծռեցաւ, գերմաներէն լեզուով գրուած թուղթ մը ուշադրութիւնը գրաւելով,

—Ի՞նչ, ըսաւ, միթէ դուք գերմաներէն նամակնե՞ր ալ կ'առնաք։

Կայարանապետը ուսերը թօթուելով,

—Կարեւոր բան մը չէ, ըսաւ։ Աւստրիական ոստիկանութեան կողմէ ղրկուած զեկուցագիր մըն է։

—Անպատճառ գող մը ձերբակալելու համար ղրկուած է, այնպէս չէ՞։

—Չեմ գիտեր, յարեց կայարանապետը նո՛յն անտարբերութեամբ։ Իբրև [illegible] շատ չեմ հետաքրքրուիր Գերմաններու յատուկ գործերով։ Այս պատճառաւ գերմաներէնը չկրցայ լաւ մը սորվիլ։ Կ'ուզէք բթամտութեանս սուէք, կ'ուզէք անհոգութեանս, ի՛նչ կ'ուզէք սեպեցէք։

—Ուրեմն արտօնեցէք զիս որ թարգմանեմ ձեզի այս թուղթին բովանդակութիւնը։

Կայարանապետին համակերպութեան վրայ, Լավառէտ սկսաւ հետևեալը թարգմանել։

«Ռօզէն Շթայն Ֆիրմ, Պերլինի մէջ ծնած, Վիէննայի Սէրվլայ Թանքէչ Պանք դրամատան Թրիէսթէի մասնաճիւղին տնօրէն, փախած է իր հետ տանելով նաև յաճախորդներուն 50,000 ոսկին։

Հասակ.—Միջակ
Աչք, մազ և յօնք.—Սև.
Ճակատ.—Բարձր
Քիթ.—Միջակ
Բերան.—Միջակ
Ծնօտ.—Կլոր

Երկար ժամանակ բնակած է Բարիզի և Հռոմի մէջ, քաջավարժ կերպով կը խօսի ֆրանսերէն և իտալերէն լեզուները։ Իր այս առաւելութիւններէն օգտուելով՝ գուցէ ազգութիւնը ծածկելու փորձ մըն ալ ընէ։ Ամենէն վերջը տեսնուած է Օտեսայի մէջ։

Լավառէտ անորոշ քմծիծաղով մը թուղթը գրասեղանին վրայ նետելով,

—Վերջին անգամ Օտեսայի մէջ տեսնուած է, այնպէս չէ՞ գոչեց։ Ըսել է այս մարդը Կովկասիայէն անցնելով օր մը ձեր քովն ալ կրնայ գալ»։

Կայարանապետը գլուխը երերցնելով,

—Թող գայ որ պատշաճ ընդունելութիւն մը ընենք անոր, ըսաւ։ Բայց պէտք է որ մենք ճաշի երթանք հիմա։

(Շարունակելի)

քաղաքը, մերթ դերձակ Լիզորի, և տպագրիչ Թէմիսթոքլիի և յաճախ ալ ծխավաճառ Մաթէոյի հետ։ Ասոնցմէ Սօֆա բրած ծախքը ինք կը վճարէր, իսկ միւսներուն ծախքը կը վճարէր Քէօսէ Արիսթիտի, որ գրեթէ միշտ ֆրանսական ոսկի կուտար։ Օր մը երբ Մաթէոյի հետ եկած նստած էին, իրեն «քիչ մը դուրս ելիր» ըսաւ։ Ելաւ դուրս և վերադարձին տեսաւ որ Արիսթիտի Մաթէոյի դրամ կուտար, բայց չգիտեր թէ ի՛նչ տակ էր։ Այս երկու շաբթուան մէջ ինք չորս հինգ անգամ տեսնուեցաւ յիշեալին հետ։ Իր հարցաքննութենէն, այսինքն Յուլիս 23էն մինչեւ քանի օր առաջ մէյ մըն ալ չտեսաւ Արիսթիտին, որ կ'ըսէր թէ Պոլսոյ մէջ ինք գործով մը չէր զբաղեր, հայրը դրամ կը ղրկէր, Թաքսիմի կողմը կը բնակէր, Խարիճ հօրը քով պիտի երթար և թէ ֆրանսահպատակ էր։ Սրճաւը կը խօսէր Ֆրանսերէն, յունարէն և թուրքերէն։ Ուրիշ անգամ մըն ալ երբ հարցուց, Քէօսէ պատասխանեց իրեն թէ հայրը հարուստ մըն էր Ռուսիոյ մէջ և իրեն դրամ կը ղրկէր։ Չգիտեր թէ հօրմէն նամակ կուգա՞ր Արիսթիտիի, որ միշտ իր դրամապանակին մէջ 15—20 ոսկի դրամ կ'ունենար։ Քէօսէ երկայնահասակ, անպեխ անմօրուս անձ մըն էր։ Չգիտեր թէ երբ ընկերներու հետ կուգար գաղտնօրէն կը տեսակցէ՞ր թէ ոչ, և թէ Մաթէոյի տուած դրամը ո՛րչափ էր։ Այս կնոջ ցոյց տրուեցան փախըստական ամբաստանեալներուն ձեռք ձգուած լուսանկարները։ Անաստասիա ըսաւ թէ և ոչ մին կը ճանչնար։

ԷԼԷՆԻ ՈՐԴԻ ԿՈՍԹԱՆԹԻ, Միւրէֆթէցի, 29 տարեկ, կինը՝ դերձակ Թոդորիի, որ կը բնակի Բերա, Բաբաղ քէօշրիւ, Բէշկիրճի փողոց, 17 թիւ տունը։ Այս ալ Թուրքերէն չգիտնալով, Թարգման Բանայոդի միջոցաւ յայտարարեց թէ դատարանին մէջ ներկայ ամբաստանեալները չճանչնար. միայն լսած էր թէ իր փողոցը 12 թիւ բնակիչը՝ Քէօսէ Արիսթիտի անուն մէկը կը բնակէր, սակայն ինք զայն չէր ճանչնար քանի որ ո՛չ տեսած էր և ոչ ալ անոր տունը գացած։ Հարցումի մը վրայ, Էլէնի ըսաւ թէ յիշեալ Արիսթիտի հօն Ալֆոնս անունով կը կոչուէր և բնաւ չէր լսած Սիլվիօ Րիչի անունը։

ԱԹԻՆԱ ՈՐԴԻ ՆՈՐԿԻ, Անտրոս կղզեցի, 60 տարեկ, կինը հանգուցեալ տպագրիչ Բամբինոսայի, որ կը բնակի Թէփէ պաշի, հելլենահպատակ Համօ[illegible] 12 թիւ տունը։ Այս կինը յայտարարեց թէ դատարանին մէջ ներկայ գտնուող ամբաստանեալները չճանչնար, միայն Րիբս անուն անձը և կինը տիկին Րիբս Յունիս ամսուն մէջ Քրէօքէր պանդոկին Թարգման Անտրէայի հետ իր տունը գալով երկու սենեակ վարձեցին 6 ֆրանսական ոսկի։ Իր տունը 15 օրի չափ բնակելէ ետք, ըսելով թէ Թարապիա կ'երթան, ելան գացին։ Այս 15 օրուան միջոցին, բացի Նէճմէնիէի փողոց 33 թիւ տունը բնակող տիկին մը, ուրիշ ո և է մէկուն այցելութեան գալը չտեսաւ։ Ինք տունը եկող գացողները կ'արձանագրէ։ Այսպէս արձանագրած է թէ յիշեալները Յունիս 1ին եկան, և 14ին իրենց գոյքերը կառք մը դնելով մեկնեցան, 5—6 օր ետք վերադառնալու խոստումով։ Այս պարագան ինք տեղեկացուց ոստիկաններուն, սակայն այդ ոստիկանին անունը չգիտեր։ Իր տունէն ելլելէն ետք, օր մը տեսաւ Րիբսն ու կինը որ Կալաթա-Սէրայի կողմը կ'երթային։ Տասը օր ետք, վերջին անգամ Տիկին Րիբս տուն եկաւ և ըսաւ թէ ամուսինն ալ պիտի գայ։ Սակայն յիշեալը չեկաւ, որով կինը մեկնեցաւ առտուն, իրեն ըսելով.— «Ամուսինս երբ որ գայ հոս պիտի գտնուիմ»։ Քիչ յետոյ Րիբս եկաւ, և երբ լսեց կնոջը մեկնիլը, ինք ալ ելաւ գնաց։ 5—6 օր ետք Րիբս դարձեալ եկաւ, իր սենեակը ելաւ, կազեօզ և սառ առնել տուաւ, զորս սենեակը թողլով, ժամը 6ին [illegible] ելաւ գնաց։ Տէր և Տիկին Րիբս ամէն օր թէեւ դուրս կ'ելլէին, բայց չգիտեր թէ ո՛ւր կ'երթային և իրեն բան մը չէին ըսեր։ Րիբս իր տունը բնակած ատեն, ամէն օր տարբեր տարբեր գլխարկներ կը դնէր, այնպէս որ օր մը վերադարձած ատեն զայն չճանչցաւ։ Չէր գիտեր թէ Րիբս այս բաները կ'ընէր ծպտուելու մտադրութեամբ։ Թէեւ անոնց անցագիրները չտեսաւ, սակայն հարցնելուն, պատասխանեցին թէ «Ռուսիացի ենք»։ Այր և կին Ֆրանսերէն կը խօսէին, և այրը աւելի սահուն կերպով կը խօսէր։ Նախապէս մեկնած ատեննին ըսին թէ Թարապիա պիտի երթան, սակայն իրենց վերջին մեկնումին օրը չըսին ո՛ւր կ'երթային։ Չէր հարցուցած թէ ինչո՞ւ Պոլիս եկած էին, անոնք ալ բան մը չըսին, միայն թէ հիւր եկող հիւանդոտ կինը «պանեօ պիտի ընեմ» ըսած էր։

ՄԱԹԷՕ ՈՐԴԻ ԼԵՈՆԻՏԱՅԻ, Ցանաստանցի, 29 տարեկ, որ կը բնակի Բերա, Սագըզ Աղաճ, Անիրկ փողոց 4 թիւ տունը և ծխավաճառ է Բերա, Պալըք Բազար, Քալեաճը Քուլլուքի պողոտային վրայ։ Մաթէօ ըսաւ թէ դատարանին մէջ ներկայ ամբաստանեալներէն միայն միջնորդ Միխալը կը ճանչնայ և սակայն անոր հետ ո և է յարաբերութիւն չունի։ Արիսթիտի անունն անպեխ անմօրուս, կնոջ ձայնի նման բարակ ձայն ունեցող անձը, մերթ ամէն օր, մերթ օր ընդ մէջ կուգար Մանոլի գարեջրատունը։ Կը ճանչնար զայն որովհետեւ իրմէ ծխախոտ և սիկառ կը գնէր։ Չէր գիտեր թէ ի՛նչ ազգէ էր. միայն միշտ յունարէն կը խօսէր։ Չէր գիտեր նաեւ թէ ի՛նչ գործով կ'զբաղէր. սակայն օր մը լսած էր անկէ թէ լուսանկարի գործիք, քարթ-փոսթալ և այս կարգի նիւթեր կը ծախէր։ Աջ ու ձախ պատուասիրութիւններ կը շռայլէր։ Երբ բնակավայրը հարցուց, «Թարլա Պաշի» պատասխանեց և չորոշեց թէ ո՛ր կողմը։ Ամէն կիրակի օրը, Արիսթիտիի հրաւէրին վրայ Թարապիա գացին և ճամբան հանդիպեցան Քաթինա, Էլէնի ու Անիքա անուն կիներուն, որոնց հետ միանալով բանայիր գացին։ Այս կիներուն բնակած Անիքայի հանրատան մէջ, Քէօսէ սիրուհի մը ունէր Անաստասիա անուն։ Քանի մը անգամ, Սամայի և դերձակ Լիզորի հետ եւս, նոյն հանրատան մէջ զբօսնած էին։ Երբ Քէօսէի հետ ըլլային, դրամները ամբողջ ան կը վճարէր, և թէեւ վճարած ատենը չէր նայեր, բայց մէկ երկու անգամ տեսաւ թէ ֆրանսական ոսկի կուտար։ Արիսթիտի շատ դրամ կը ծախսէր, որ կուգար Ռուսիա գտնուող իր հօրմէն։ Յիշեալը իրեն բան մը չէ ըսած իր մտադրութեանց վրայ և նոյն իսկ տեղական կացութեան վրայ չէր խօսեր։ Դէպքէն մինչեւ 12—13 օր առաջէն սկսեալ զայն չտեսաւ մէյ մըն ալ։ Երկու երեք ամիսէ կ'ըսէր թէ, Ռուսիա իր հօրը քով պիտի երթայ մօտերս։ Բնաւ տեղեկութիւն չունի սա պարագային թէ, Արիսթիտի, անոր սիրուհին՝ Անաստասիա և ինք սենեակ մը նստած ատեննին, նոյն աղջիկը դուրս հանելով Արիսթիտի իրեն դրամ տուած է։ Ինք, ո՛չ մէկ ժամանակ դրամ առած է յիշեալէն։ Ասոր վրայ նախագահը երես երեսի բերել տուաւ Մաթէօն և Անաստասիան, որ ըսաւ թէ տեսած էր Արիսթիտիի՝ Մաթէոյի դրամ տալը. մինչ Մաթէօ պնդեց չառնելուն վրայ։ Ցոյց տրուեցան լուսանկարները անոնց, որոնք կը տեսնուէին Արիսթիտիի հետ։ Մաթէօ ըսաւ թէ ատոնցմէ և ոչ մին կը ճանչնայ։

ՍԹԷՖՕ ՈՐԴԻ ՄԻԼԹԻԱՏԻ, Պոլսեցի, 23 տարեկ, որ կը բնակի Բերա, Այնալը Չէշմէ, Քըզըլճըք փողոց 8 թիւ տունը և Թարլա Պաշի, Նպարավաճառի խանութի մը մէջ գրագիր է։ Սթէֆօ յայտարարեց թէ դատարանին մէջի ամբաստանեալները չճանչնար։ Լսեց որ Քէօսէ Արիսթիտի անուն մէկը ձեռնձգութիւններ կ'ընէ իր սիրուհիին՝ Անաստասիայի։ Հասկնալու համար թէ ո՛վ է իր մրցակիցը, երկուշաբթի օր մը գնաց Անիքայի տունը, ուրկէ նոյն պահուն դուրս ելաւ երկայնահասակ գլխարկաւոր մէկը։ Երբ քննութեան ձեռնարկեց, հասկցաւ թէ պետական պաշտօնեաներ նոյն Քէօսէ Արիսթիտիի գտնուած վայրերը կը խուզարկէին, և այսպէս խուզարկուած էր նաեւ Անիքայի տունը։ Այս խուզարկութեան պատճառը հասկնալու համար գնաց Մանոլի գինետունը, ուր սպասարկուներէն իմացաւ թէ յիշեալին հետ տարած էին նաեւ Սաման, Լիզորը և Մաթէօն։ Այս պահուն եկաւ Մանոլ, որուն հարցուց և ան պատասխանեց թէ «Արիսթիտին կը փնտռեն կոր»։ Քիչ ետք եկան դերձակ Լիզոր և Սամա և իրենց հետ Ալէքօ անուն ուրիշ մէկը և Շիշման Օղլուսս անուն անձ մը, որոնք նստելով միասին, սկսան տեսակցիլ։ Ալէքօ երբ զինքը տեսաւ, խօսակիցներուն ըսաւ «չատ մի բացուիք»։ Ասոր վրայ, անոնք մտան խանութին ներքնակողմի սենեակը։ Ինք ալ ջուր Թափելու պատրուակով երբ ներս մտաւ և դուրս ելաւ, լսեց Լիզորի սա խօսքերը.— «Հարկաւ Աթէնքէն նամակ մը պիտի գրէ մեզի»։ Կիրակի իրիկուն մըն ալ Ալէքոյի հետ Նարկանճիի պարտէզը նստած էին, երբ խօսք բացուեցաւ Արիսթիտիի վրայ, Ալէքօ ըսաւ թէ «այս գործին մէջ որբնալ մը կայ, Արիսթիտի անանկ տղայ չէ»։ Հետեւեալ օրը դարձեալ հանդիպեցաւ Ալէքոյի, որ իրեն դառնալով ըսաւ «Իրաւունք ունիս Սթէֆօ, առոյգ իմացածներուս նայելով Արիսթիտի պոմպայի գործին մէջն է»։ Ալէքօ ըսաւ նաեւ թէ դէպքէն օր մը առաջ, հինգշաբթի իրիկուն, երկայնահասակ, սեւապեխ անձ մը որ Շանզ-Էլիզէ նստած էր, ճամբէն դարձուց Արիսթիտին, որ թեւին տակ մեծ ծրար մը առած հոնկէց կ'անցնէր. հոն երկուքը մէկուկէս ժամ տեսակցեցան։ Օր մը, Պալըք-Բազարի կողմը հանդիպեցաւ Լիզորի և երկու անծանօթներու, երբ նոյն երկու անծանօթները, «ուր մը կա՞յ, չկայ» հարցուցին, Լիզոր պատասխանեց «Արիսթիտի Աթէնք կը գտնուի. Թէմիսթոքլի Սամայի նամակ ղրկեց»։ Այս նամակին ինչի վերաբերեալ ըլլալուն մասին բան մը չի լսեց։ Իր սիրուհիէն՝ Անաստասիայէն հասկցաւ թէ երբ Արիսթիտի Անիքայի տունը կ'երթար, բոլոր ծախքը ան կը վճարէր։ Ալէքօ կարճահասակ, փէս դնող և Պօյաճի գիւղցի մէկն էր, որ յաճախ Բերա կը պտտէր և Թէփէ պաշը, Շանզ-Էլիզէ կը զբօսնուէր։ Պոմպայի դէպքին մէջ Արիսթիտիի մասնակից ըլլալը Ալէքոյի կողմէ յայտնուած ատեն իրենց քով մարդ չկար։ Վկան, ներկայացուած լուսանկարները դիտելով, պատասխանեց թէ իր ըսած մարդիկը ատոնց մէջ չկային։

ԱԼՖՐԷՏ ՈՐԴԻ ՏԻՄԻԹՐԻԻ, հելլենահպատակ, Անտրոսցի, 26 տարեկ, որ կը բնակի Բերա, Թարլա-Պաշի, Այնալը Չէշմէ, Թէքէք փողոց, 8 թիւ տունը, և Ղալաթիա, Խարաճճի փողոց 1 թիւ խանութը սուրճավաճառ և դերձակ է։ Ալֆրէտ յայտարարեց թէ ինք կը յաճախէր Մանոլի գինետունը, ուր ի վաղուց կը ճանչնար։ Հոն տեսաւ Քէօսէ Արիսթիտի ըսուածը, Սամայի, Մաթէոյի, Մանոլի, և ուրիշ երկու անծանօթներու հետ նստած. ինք ալ անոնց քով 3-4 ժամ նստաւ և յետոյ գացին Անիքայի տունը, բացի Մանոլէն։ Հոն ալ մէկ երկու ժամ նստելէ ետք, ինք ուրիշ տեղ մը գնաց։ Մէջտեղէն 20-25 օր անցնելէ ետք օր մը յիշեալներէն Մաթէօ և Արիսթիտի խանութը եկան, քիչ մը նստան և գացին։ Քիչ ետք Արիսթիտի անգամ մըն ալ եկաւ և նստած պահուն ըսաւ. «Բրէտի Լիոնէի դրամատունէն չորս կամ վեց հազար ֆրանքնոց չէք մը ունիմ, անոր փոխարժէքը պիտի գանձեմ»։ Անգամ մըն ալ Արիսթիտիի հանդիպեցաւ Թարապիայի մէջ։ Հարցաքննութենէն, այսինքն Յուլիս 23էն մէկ ամիս առաջ տեսաւ Քէօսէն Թէփէ-Պաշըի կողմը սրճարան մը։ Արիսթիտի երկայնահասակ, անպեխ, անմօրուս, սեւայօն, մեծ քթով անձ մըն էր. չգիտեր թէ արհեստը ի՛նչ էր, միայն լսած էր թէ հայրը դրամ կը ղրկէր Ռուսիայէն։ Անոր հետ գտնուած ատեններ կը տեսնէր որ շատ դրամ կը ծախսէր և չգիտեր թէ ուրիշ անունով ալ կը յորջորջէի՞ն զայն։ Ցոյց տրուած լուսանկարներէն և ոչ մէկը կը ճանչնար։

(Շարունակելի)

***

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԸ

Լամիայէն (Յունաստան) կը գրեն Իզմիրի Ամալթէա լրագրին թէ, ձերբակալուած Հայ յեղափոխականներուն դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ նոյն տեղի եղեռնադատ ատեանին առջեւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Հիմակ այլ եւս տարակոյս չկայ թէ Անգլիոյ յառաջիկայ ընդհանուր ընտրութեանց առթիւ ժողովրդային քուէին արժէքը պիտի չափուի անոր Ազատ Վաճառականութեան և կամ մաքսապաշտպան դրութեան կուսակից ըլլալէն։ Եթէ Չէմպըրլէնի տեսակէտը յաղթէ, մեծ փոփոխութիւն մը առաջ պիտի գայ աշխարհի ընդհանուր առեւտրական քաղաքականութեան վրայ։ Ուստի Մեծն Բրիտանիոյ ներկայ մաքսային դրութեան և այս առթիւ մօտաւոր ապագայի մը մէջ ըլլալիք փոփոխութեան վրայ վիճաբանութեանց կարեւորութիւնը մեծ կարեւորութիւն ունի աշխարհի երկրագործական և ճարտարարուեստական շրջանակներուն համար։ Անգլիոյ մէջ մաքսային դրութեան ներածումը զգալի պիտի ըլլայ ամէնուրեք։ Բրիտանական գաղթավայրերը աշխարհի ամէնէն հարուստ և ամէնէն ընդարձակ վայրերն են հացաբոյսերու արտադրութեան համար։ Եթէ Մր. Չէմպըրլէնի գաղափարը ընդունուի և մաքսային պատուարը քաշուի, Անգլիոյ հետ հացաբոյսի օտար վաճառականութիւնը ծանր փոփոխութեան մը պիտի ենթարկուի։ Անգլիա բնականաբար աւելի պիտի քաջալերէ իր ներքին երկրագործութիւնը՝ օտար երկիրներու ներածումներուն դէմ մաքսերը բարձրացնելով։ Ասկէց զատ, բրիտանական ճարտարարուեստները աւելի լաւ վիճակի մը մէջ պիտի ըլլան օտար մրցումին դէմ կռուելու համար։

Աւելի լայն տեսակէտէ մը դիտելով, Մեծն Բրիտանիոյ մ՚ մաքսային դրութիւնը աշխարհի առեւտրական քաղաքականութեան վրայ ազդեցութիւն պիտի ընէ՝ նուազեցնելով արդի բարձր մաքսերուն սակը։ Նկատի առնելով ամէնէն աւելի մաքսապաշտ երկիրները, Գերմանիա, Ֆրանսա, Ռուսիա և Միացեալ Նահանգները, ասոնք մինչեւ հիմա իրենց ուզածին չափ մաքսերնին բարձրացուցին, յոյս դնելով իրենց ամէնէն կարեւոր հրապարակին՝ Անգլիոյ վրայ, որ ազատօրէն բաց էր իրենց առջեւ։ Այս հաշիւը ջուրը պիտի իյնայ, սակայն, ա՛ն վայրկեանին երբ Անգլիա ընդունի մաքսապաշտ դրութիւնը։ Այսօր, այդ երկիրները ահագին քանակութեամբ վաճառք կ'արտածեն Անգլիա, և խիստ ծանր մաքսեր կը դնեն Անգլիայէն ներածուած վաճառքներուն դէմ։ Գերմանիա այս պահուս 5 միլիոն անգլ. ոսկիէ աւելի արժողութեամբ բրդեղէն ապրանքներ կը ներածէ Անգլիա մաքսէ ազատ, մինչդեռ հազիւ կէս միլիոն անգլ. ոսկի արժողութեամբ իր ներածած նոյն բրդեղէններուն համար ահագին մաքսեր հաստատած է։ Բայց բրիտանական մաքսերուն մէջ փոփոխութեան մը հետեւանք՝ Գերմանիոյ առջեւ կրնայ ելնել սա՛ պատահականութիւնը, այսի՛նքն կա՛մ իր արտածութեանց համար զոց նկատել և զոց պահել անգլիական հրապարակը, և կամ իր մաքսերը ղեղչել։

Այս օրինակը՝ որ շատերուն մէջէն մէկ հատն է միայն, կը ցուցնէ թէ Մեծն Բրիտանիա՝ մաքսային սակացոյցով մը զինուած՝ դիւրաւ կրնայ միւս երկիրներէն փրցնել առաւելութիւններ, զորս այսօ՛ր չի կրնար պահանջել, որովհետեւ իր վաճառականութիւնը ազատ է, և փոխարէն անոնց զիջողութիւն մը չի կրնար առաջարկել։ Եթէ Անգլիա այսպէս, գոնէ մասամբ յաջողի քանդել իր վաճառականութիւնը փակող Թումբերը, Աւստրիա պիտի ըլլայ առաջին օգտուողներէն մին ներածութեանց վրայ ուրիշ երկիրներուն կողմէ դրուած մաքսերուն նուազելէն։

Այս և ուրիշ նկատումներ դիտողութեան առարկայ ընելով, կը տեսնենք թէ ճշմարտութեան սերմ մը կայ Մր. Չէմպըրլէնի սա՛ խօսքին մէջ.— «Մաքսային վրէժառութիւն գործածելով, Անգլիա աշխարհը աւելի պիտի մօտեցնէ տիեզերական ազատ կամ անմաքս վաճառականութեան, քան հաւատարիմ մնալով Քօպտէնի վարդապետութեան։»

ԳՈՐԾԵՐԸ ՇԱՆԿԱՅԻ ՄԷՋ.— Նանքինի փոխարքան Շանկայ ժամանեց Բեքինի արտաքին գործոց նախարարութեան հրամանաւ, առաջարկելու համար անգլիական և միւս հիւպատոսներուն, որպէս զի վերջ տրուի խառն դատարաններու դրութեան, որ ներկայ կացութեան գլխաւոր պատճառն է։ Թէ՛ անգլիական իշխանութիւնք և թէ ամէն ազգէ 15 հիւպատոսները բացարձակապէս մերժեցին չինական այս առաջարկութիւնը։

Չի կարծուիր որ հարկ ըլլայ Քիաու-Չէօուի գերման զօրքերը Շանկայ փոխադրել։

ՄԱՐՈՔԻ ԺՈՂՈՎԸ.— Սպանիա տակաւին յատուկ ծանուցագիր ղրկած չէ Տէրութեանց Մարոքի ժողովը փոխանակ Ալժէզիրասի Մատրիտի մէջ գումարելու համար, այլ սպանիական կառավարութիւնը բերանացի ըսած է միայն Մատրիտի օտար Տէրութեանց ներկայացուցիչներուն։ Առաջին հաւանողը եղած է Իտալիա, և Աւստրիա եւս սկզբամբ ընդունելով առաջարկը, հարկ տեսած է սակայն Գերմանիոյ կարծիքը հարցնել, ինչպէս արդէն կ'ընէ Աւստրիա արտաքին աշխարհավարութեան ամէն խնդիրներու մէջ, և կոմս Կոլուխովսքի Պիւլով իշխանին չհարցուցած բան մը չըներ։ Եթէ ժողովը Դեկտ.ին գումարուէր, թերեւս կարելի ըլլար Ալժէզիրասի պանդոկին մէջ տեղ գտնել, բայց Յունուարին յետաձգուած ըլլալով, Ալժէզիրաս՝ որ շատ մեղմ կլիմայ մը ունի՝ Անգլիացի հիւրերով կը լեցուի, և պանդոկին մէջ ատեն տեղ չի գտնուիր։ Ալժէզիրասի պանդոկը, Րէնա Քրիսթինա, եւրոպական ցամաքին ամէնէն մեծ և ամէնէն հանգստաւէտ պանդոկներէն մին է, սակայն օգափոխութեան գացողները շատ ըլլալով, մանաւանդ Նոր Տարիէն սկսեալ կը լեցուի։ Ասկէց զատ, սպանիական կառավարութիւնը չի կրնար իր Խորհրդարանը փակել, որովհետեւ օրակարգին վրայ շատ մը խնդիրներ ունի, և քանի որ մարոքեան ժողովին նախագահը Սպանիոյ վարչապետը պիտի ըլլայ, լաւ է որ ժողովը Մատրիտ գումարուի։ Վարչապետէն զատ Սպանիոյ կողմէ նոյն ժողովին պատուիրակներէն մին է նաեւ արտաքին գործոց նախարարը, որ Մարոքի գործերը շատ լաւ կը ճանչնայ։ Կ'ենթադրուի թէ այս ժողովը շատ մը շաբաթներ՝ եթէ ոչ ամիսներ՝ պիտի տեւէ։ Սպանիա շատ կարեւոր շահեր ունի Մարոքի մէջ, զորս մտադրած է պաշտպանել ամէն կերպով։ Մարոքի հիւսիսային ծովեզերքին վրայ չորս ամուր բերդաքաղաքներ ունի, որոնցմէ երկուքն են Մէլիլա և Սէօթա։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆՈՐ ՆԱՒԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ.— Ծովային նախարար Թոմսոն կը յայտարարէ թէ ամբողջ աշխարհ կը խոստովանի որ ֆրանսական նաւատորմիղը գերմանականէն գերազանց է հիմա, և 1906ի գերմանական նաւային ծրագրին յաւելումը չեղած՝ տարեկան 120 միլիոն ֆր.ի վարկը կը բաւէր այդ գերազանցութիւնը պահելու համար։ Նախարարը կ'ըսէ թէ Թորփիլանաւերէ և ընդծովեաներէ զատ Ֆրանսա 1906էն պիտի սկսի նոր երեք զրահաւորներ շինել։ Նոր շարքի մը առաջինները պիտի ըլլան ասոնք, իւրաքանչիւրը 18,000 թոնօ տարողութեամբ, և 19 հանգոյց արագութեամբ։ Այս տիպարին վրայ ուրիշներ ալ պիտի շինուին։ Խորհրդարանը անտարակոյս պիտի տայ խնդրուած վարկը առանց զիջելու։

ԶՕՐԱՎԱՐ ՍՕՍԻԷ.— Ֆէլիքս Կիւսթավ Սօսիէ, 1828ին ծնած, մեռաւ Բարիզի մէջ։ Սէն-Սիրի զինուորական վարժարանին աշակերտ, 1850ին շրջանաւարտ եղաւ, և Աֆրիկէի գաղթային բանակին մէջ տեղակալ անուանուեցաւ, և մասնակցեցաւ Աֆրիկեան, Իտալական և Մեքսիկեան ֆրանսական արշաւանքներուն։ 1869ին Սօսիէ գնդապետ եղաւ, և հետեւակազօրաց 41րդ գունդին հրամանատար, այս պաշտօնով մասնակցեցաւ գերման-ֆրանսական պատերազմին՝ Ս. Բարվալի և Բօլօնեյ—Նուեիի ճակատամարտներուն, և յետոյ պաշարուեցաւ Մեցի մէջ։ Հոկտ. 27ի անձնատուութենէն վերջ Սօսիէ պատերազմական գերի ինկաւ, մերժելով պատուոյ խօսք տալ այլեւս պատերազմին չմասնակցելու համար, բանտարկուեցաւ նախ Մայէնսի և ապա Կրաուտենցի մէջ։ Անկէց ալ յաջողեցաւ փախչիլ Ֆրանսա ուր 1871ին կիսաբաժնի զօրավար, 1878ին զօրաբաժնի հրամանատար, և 1879ին 19րդ զօրաբանակին հրամանատար անուանուեցաւ։ 1881ին զինուորական հոչակ մը հանեց գաղթային արշաւախումբի մը առթիւ։ 1889ին Բարիզի զինուորական կառավարիչ և պատերազմական բարձրագոյն խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Սօսիէ։ 1898ին հանգստեան կոչուեցաւ, և 1903ին հրաժարեցաւ պատերազմական խորհուրդին անդամակցութենէն։

ՇԻՔԱԿՕՅԻ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՊԱԿԱՍԸ.— Թէեւ հիմա կարգադրութիւնները եղան լմնցան Մր. Ուօլշի և միւս սնանկ պանքերուն առնելիքները գոհացնելու համար, բայց ամերիկեան պանքերուն ընդհանուր կացութեան վրայ մտահոգութիւնը սկսած է աւելնալ։ Իրաւ է որ Շիքակօյի սեղանաւորները և դրամատէրերը ժամանակին հասնելով երաշխաւորեցին աւանդատուները, բայց կը յայտարարուի թէ այսպիսի միջոց մը ըստ ինքեան չի կրնար փրկել սեղանաւորական կացութիւնը, որուն առթած ծանրութիւնը իսկոյն զգալի եղաւ դրամական հրապարակին վրդովեալ վիճակին վրայ։

Ինչպէս Շաբաթ օր գրեցինք, պանքերուն սնանկութիւնը մեծապէս զօրացուցած է պանքերուն վրայ կառավարական վերին հսկողութիւնը աւելցնելու պահանջումը։ Սնանկացեալ երեք պանքերուն միակ պատասխանատուն էր Մր. Ճօն Ուօլշ, որուն անձնական հարստութիւնը, որ հիմա ջուրը գնաց, 5 միլիոն անգլ. ոսկի կը հաշուուէր։ Ամերիկեան [illegible] մը խոշոր ապահովագրական ընկերութեանց դէմ վերջերս յարուցուած բողոքները հիմակ ալ արձագանգ կը գտնեն Մր. Ուօլշի դէմ, որ ամբաստանուած է թէ իր [illegible] իրաւասութիւնները մեծապէս ծայրայեղութեան տարած է։ Ինչպէս որ անխիղճ ապահովագրական ընկերութիւնները ժողովուրդին վրայ տարապայման վստահութիւն մը գոյացնելէ ետք ճարպիկ և ամէն տեղ մտնող ելնող միջնորդներու և գործակալներու շնորհիւ ահագին քանակութեամբ դրամներ շորթած են իրենց մարդիկներուն ամսականները և տարեթօշակները իշխանական պերճութեան յատուկ թուանշաններու բարձրացնելու համար, այնպէս ալ կարգ մը ամերիկեան սեղանաւորներ և վարկի հաստատութիւններ սկսած էին վերջերս իրենց գործառնութիւնները անչափ ու անհամեմատ կերպով ընդարձակել, քանի որ պետական անհրաժեշտ քոնթրոլը չկայ անոր համար։ Կացութեան տարօրինակ կողմը ա՛յն է որ ժամանակէ մը ի վեր Ուօլշի պանքերուն տկարութիւնը յայտնի ըլլալով հանդերձ, Սակարանի կառավարական պաշտօնեան անտարբեր զբօսնուեր է, և բնաւ չէ միջամտեր մինչեւ որ գործը յուսահատ կացութեան մը հասաւ։ Ուստի այս պարագայէն յուզուած, Նիւ-Եորքի և Շիքակօյի թերթերը խիստ քննութիւն կը պահանջեն բուն իրողութեան և պաշտօնէին անտարբերութեան վրայ։ Սնանկացող Մր. Ուօլշի ասպարէզը վերջին ծայր հետաքրքրական և չահագրգռական եղած է։ Իռլանտա ծնած 68 տարի առաջ, իր ծնողաց հետ Շիքակօ գնաց տասը տարեկան հասակին մէջ։ Վերջին ծայր աղքատ էր, և փողոցները լրագիր կը ծախէր, բայց քանի տարեկանին սկսաւ գրասենեակ մը բանալ և լրագրի վաճառման միջնորդութիւնն ընել։ Ինք առանձին կարդալ սովրեցաւ, և եղաւ հրապարակագիր, Խորհրդարանի անդամ, և յետոյ սեղանաւոր։ «Խորամանկ քաղաքացիէ մը և քաղաքին ամէնէն յաջողակ սեղանաւորը», ա՛յս էր ընդհանուր կարծիքը իր մասին Շիքակօյի մէջ։

*** Ուօլշի պանքերը դրամ ունեցող յաճախորդները վերջին տարիներ չզգուշալի կացութեան մէջ հետզհետէ կը խուժեն իրենց դրամները պահանջելու։ Բոլոր դիմողները կը վճարուին, բայց խուժումը կը շարունակէ, և բարեկարգութիւնը պահպանելու համար հարկ եղաւ ոստիկանութեան դիմել։ Մէկ օրուան մէջ մէկ միլիոն անգլ. ոսկի վճարուեցաւ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Գերմանիա պաշտօնապէս իմացուց Բ. Դրան թէ Բէքինի իր ներկայ դեսպան Պարոն Մում ֆոն Շվարցենշթայն Թոքիոյի առաջին կարգի դեսպանութեան կոչուած է։

ՄԻՍԻՈՆԱՐ ՄԸ ԲԵՒԵՒՈՆ ՄԷՋ.— Արջայրի սահմաններուն մէջ գտնուած Տէյրա նաղուցէն Անգլիա վերադարձաւ Բէք անուն միսիոնար մը, յիսուն թոնոց նաւով մը վտանգաւոր ճամբորդութենէ մը վերջ։ Երեսուն տարիէ ի վեր Մր. Բէք միսիոնարութիւն կ'ընէր Արջայրին սահմաններուն մէջ, իր կայանը ըլլալով աշխարհի մէջ ամէնէն աւելի մենաւոր և անմատչելի վայր մը։ Իր գլխաւոր կեդրոնն էր Պլէզլէա կղզին՝ Քըմպըրլէնտ Սաունտի հարաւային արեւմտեան ծովեզերքին վրայ, արքօւ մղոն երկայն և 700 տարտա լայն փոքրիկ վայր մը, որուն շրջանը կարելի է ընել երկու ժամէն։ Մր. Բէք իր փորձառութիւններուն վրայ խօսելով, կ'ըսէ.—

«Այդ սահմանները երեւակայելի ամէնէն ամայի վայրերն են։ Աշխարհի ամէնէն վերջին վայրերէն մին կը թուի ըլլալ, ծառ և բուսեղէն բնաւ չկայ, մամուռ միայն կայ և թեթեւ խոտ մը. վառելիք այս չկայ երբեք, օձաձուկ կայ միայն ուտելու համար, և Անգլիայէն մեզի հետ տարած պաշարներով միայն կը կերակրուէինք։ Արտաքին աշխարհի հետ մեր միակ հաղորդակցութիւնն էր առեւտրական նաւ մը՝ որ մասնաւոր պայմանագրութեամբ տարին անգամ մը կ'այցելէր մեզի, նամակ, պարէն և մեզի օգնելու փափաքող քանի մը անձեր բերելով։ Իմ պաշտօնակիցս Մր. Պիլայ և ես միակ տէրերն էինք Պլէզլէա կղզիին, և Էսքիմօներուն կողմէ մեր ստացած անձնական ծառայութիւններէն զատ պարտաւոր էինք ամէն բան մեր ձեռքովը կատարել։ Մեր ամէնէն տաղտկալի ժամանակը ուանցանք անցեալ ձմեռը, երբ սովորական նաւերնիս չեկաւ մեզի։ Էսքիմօներն ալ մեզի չափ նեղուեցան ուտեստի պակասութենէն. գիշեր մը Յունուարին անօթի գայլերու վոհմակ մը պաշարեց մեր տունը և յարձակեցաւ շուներուն վրայ, որոնք փախան մեր [illegible] մէջէն։ Գայլերը անոնց ետեւէն վազելով մի առ մի կերան զանոնք։»

Միսիոնարը կը յայտարարէ թէ Էսքիմօներուն մէջ իր գործը բաւական յաջողութեամբ անցած է։

ՕՐԻՈՐԴ ՔԱՒԼԻՒԻ ՍԱՄՈՅՐԸ.— Բարիզի Օտէօնի երգչուհիներէն Օր. Քաւլէ վերջապէս դատը վաստկեցաւ, և հիմա ամենայն ազատութեամբ պիտի կրնայ հագնիլ 515 անգլ. ոսկի արժողութեամբ սամոյրը առանց փարա մը վճարելու վաճառականին։ Օրիորդը դատարանին ներկայացուց մուշտակավաճառին քանի մը նամակները, որոնցմով կը յայտարարէր թէ այդ սամոյրը կուտայ իրեն որպէս զի հագնի և րէքլամ ըլլայ իրեն։ Նոյն իսկ օրիորդին լուսանկարը քաշել տուած էր սամոյրով, և կախած էր անոնցմէ բոլոր թատրոններուն դուռները և կարեւոր ուրիշ տեղեր, վաճառատան րէքլամ ընելու համար։ Օրիորդը, ասկէց զատ, մէջ բերաւ նաեւ իր արհեստակիցներէն մէկ քանիին քով գտնուած նամակները, որոնցմով վաճառականներ կ'առաջարկէին ձրիաբար հագուստներ տալ իրենց բաւական է որ իրենց խանութին րէքլամ ըլլայ։ Վաճառականները կը յայտարարեն թէ պատիւ և պարծանք է իրենց համար որ այդպիսի սիրուն աղջիկներ կը հագուեցնեն իրենց խանութներուն վաճառքներովը։ Օր. Քաւլէի վաճառականն ալ կեղծաւորութիւնը այնքան առաջ տարած էր որ իր մէկ նամակին մէջ օրիորդը կոչած էր «քաղաքակիրթ աշխարհի ամէնէն սիրունիկ զուակը», և հիմա ելեր հաշուեթուղթ ղրկեր է օրիորդին։ Նոյն իսկ հետեւեալը գրեր է անոր.— «Երջանիկ եմ, Օրիո՛րդ, երբ կը խորհիմ թէ սիրուն, նոնոչիկ օրիորդիդ փափուկ և գողտրիկ մարմինդ շուրջ փաթթուած սամոյրը իմ վաճառատանս մէկ յիշատակը կը կազմէ։»

ԱՌԱՏԱՍԻՐՏ ՆՈՒԷՐ ՄԸ.— Անգլիացի հոչակաւոր մարդասէր Մր. Ճօրճ Հէրրինկ 100,000 անգլ. ոսկիի գումար մը նուիրեց Փրկութեան Բանակ կոչուած կրօնական յարանուանութեան պետ զօրավար Պութի, դիւրացնելու համար անոր ներքին գաղթականու-

թեան ծրագիրը։ «Զօրավար» Պուլթ մեծ քաղաքներու մէջ անգործ աշխատաւորները կ'ուզէ գիւղերը և կամ աւտաւօրները փոխադրել հանրութեան մայի վայրերը փոխադրել, զանոնք չենցնելու և միեւծախքով, զանոնք չենցնելու և միեւնոյն ատեն գործաւոր դասակարգին նոյն ատեն գործաւոր դասակարգին աղքատութեան պատճառները վերցնելու համար։ Զօրավար Պուլթ յատուկ նամակով մը Էտուարտ Թագաւորին հաղորդեց մարդասէր Հէրրինկի այս մեծ նուիրատուութիւնը։ Զօրավարը միեւնոյն ատեն մամլոյ ներկայացուցիչները հրաւիրելով ծանոյց անոնց հետեւեալ կերպով.—

«Տեա՛րք իմ, ինչպէս գիտէք, այս միջոցիս Լոնտոնի հասարակութիւնը իրեն աղէտ ունի անգործ աշխատաւորներուն խնդիրը։ Այս և ուրիշ մեծ քաղաքներու մէջ կ'աւելնայ հետզհետէ տրյալիրներուն թիւը, և հարկ է որ անգլիական բարեսէր հասարակութիւնը բան մը ընէր անոնց համար։ Զանոնք մեր գաղթավայրերը ղրկելու առաջարկութիւնը շատ լաւ է, բայց այս միջոցը իր յարակից դժուարութիւնները ունենալով, աւելի իմաստուն միջոց մը համարուած է Անգլիոյ ներքին գաւառները ղրկելու առաջարկութիւնը։ Պատուական անձնաւորութիւն մը, Մր. Ճօրճ Հէրրինկ դիւրացուց մեր գործը 100,000 անգլ. ոսկի դնելով այս գործին համար։»

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՔ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ.— Այս տարի Ֆրանսայի գաղթային բանակին մէջ զինուորագրուած Գերմաններուն թիւը ամէն տարիներէ աւելի է։ 800 հոգի են, մեծագոյն մասը զուտ գերման, և ոչ թէ Ալզասցի։ Գերման կառավարութիւնը անտարբեր չէ այս երեւոյթին, և միջոցներ ձեռք առած է արգիլելու համար այս պարագան։ Տեղեկագիր կը հրատարակուին Գերմանիոյ մէջ և կը ցրուուին զինուորական պահականոցներուն մէջ, ա՛յն մասին թէ Ֆրանսայի գաղթային բանակին մէջ զինուորական խեղճութիւնը ո՛րքան մեծ է։ 1870էն Ֆրանսայի նոյն բանակին մէջ գերմանական զօրաւոր տարր մը կար, և երբ կամպէթթա այդ բանակը Ֆրանսա բերաւ, բայց հարկ դատեց գերմանացիները դուրս հանել կամ զինուորական վերջին կարգին վրայ թողուլ զանոնք։ Սակայն Գերմանք բողոքեցին, ցաւ յայտնելով որ Ֆրանսացիք կը կասկածին իրենց զինուորի հաւատարմութեան վրայ, և յայտարարեցին թէ իրբեւ ֆրանսացի զինուոր պատրաստ են կռուիլ իրենց հայրենակից գերմաններուն դէմ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը շաբաթ իրիկուն Երուսաղէմատուն ճաշեց և երէկ առտու Նախագահեց մայր եկեղեցւոյ արարողութիւններուն և ճաշու գրքին վերջ շարունակեց «Հաւատով խոստովանիմ»ին բացատրութիւնը։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը հաստատութեան ծեր պատսպարելոց համար ամէն ամիս 3000 բագէթ ծխախոտ կ'առնէր, 1500ը դրամով և 1500ը ձրի։ Այս անգամ Հոգաբարձութիւնը նկատելով որ 3000 բագէթ ծխախոտը չբաւեր, դիմած է Ս. Պատրիարք Հօր, խնդրելով որ դիմում ըլլայ Րէժիի վարչութեան մօտ, որպէս զի 3000 բագէթը 4000ի բարձրացնելով, ձրիապէս նուիրուի Հիւանդանոցին, քանի որ Ցունաց Հիւանդանոցն ալ արդէն 4000 բագէթ ձրիապէս կ'ընդունի Րէժիէն։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Թաղ. Խորհուրդը եկեղեցւոյ վագֆէն, Սամաթիոյ մէջ ունեցած մէկ տունը 200 ոսկիի ծախեց տեղւոյն Ալքատախնամին, որ ի փոխարէն, Սթամպօլլուեան Բարսեղ էֆ. ի քով ի պահ դրած 200 ոսկին պիտի տայ։ Սոյն գումարով Թաղ. Խորհուրդը Պէհրա հանրմի ժառանգորդաց ունեցած պարտքին միացորդը պիտի վճարէ կարեւոր զեղչով մը, որու մասին Թաղ. Խորհուրդը կարեւորը անօրինած է այդ ժառանգորդներուն հետ։ Այսպէս 30 տարուան ձգձգուած պարտքի խնդիր մը վերջնականապէս կը լուծուի այժմու Թաղ. Խորհուրդին ջանքով։ Շաբաթ օր Պատրիարքարանի մէջ կատարուեցաւ այդ տան փոխանցման գործողութիւնը։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ Չորեքշաբթի օր և Կրօն. Ժողովն ու ուսուցչաց օգնութեան Սնտուկի հոգաբարձութիւնը հրաւիրուած են վաղը նիստ գումարել։

ՍԹԵՆԻԱՑԻ եկեղեցիին տանիքը, հիմը և պահարանը մօտ 3500 ղրշ. ծախքով մը, Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ վերանորոգուած են։ Այս գումարը Խորհուրդը հոգացած է մաս մը եկեղեցւոյ մատակարարութենէն խնայուած դրամով և միւս մասն ալ պարտք ըրած է, մաս առ մաս վճարելու համար։ Թաղ. Խորհուրդը դիմած է փոխանորդ Սրբազանին, որպէս զի կարգադրութիւն մը ընէ և գոնէ երեք շաբաթը անգամ մը քահանայ մը որոշուի որ պատարագէ տեղւոյն եկեղեցիին մէջ։

ԱՄԱՍԻՈՅ ԵՒ ՄԱՐԶՈՒԱՆԻ Նորընտիր Գաւառ. Ժողովոյ հաստատութեան Պատրիարքական կոնդակը ղրկուեցաւ։

ԶՄՇԿԱԾԱԳԻ Կրօն. և Քաղ. Ժողովները հեռագրած են Պատրիարքարան թէ Տ. Կորիւն վրդ. թէև որոշած էր մեկնիլ անմիջապէս դէպի իր նոր պաշտօնատեղին՝ Մուշ, սակայն սաստիկ ձիւնին և ցուրտին պատճառաւ չէ կրցած ճամբայ ելլալ, ուստի խնդրած են որ մինչեւ ճամբաներուն բացուիլը և օդերուն մեղմանալը Տ. Կորիւն վրդ. արտօնուի իր տեղը մնալ։ Պատրիարքարանէ հեռագրուեցաւ Զմշկածագ թէ քանի որ Տ. Կորիւն վրդ. իր մեկնումը մինչեւ հիմայ յետաձգեց, իր պատճառները նկատողութեան չեն առնուիր այլ եւս։

ԲԱՐԻԶԻ հոգեւոր հովիւ Տ. Վռամշապուհ քհն. Բրպարեան գրով մը ծանուցանելով թէ Ընդհ. Հայոց Ս. Հայրապետին կողմէ լանջախաչով և Երուսաղէմի Հայոց Առաջնորդին կողմէ ծաղկեայ փիլոնով պատուուած է, Ս. Պատրիարք Հօր ալ օրհնութիւնը և քաջալերութիւնը կը խնդրէ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Առաջնորդը կը տեղեկացնէ Պատրիարքարան թէ՝ կարգալոյծ Գաբրիէլ Չէնճիրճեան անուն քահանան, որ ատեն մը առանց սքեմի և փակեղի կը մնար Աղեքսանդրիոյ մէջ, այժմ դարձեալ քահանայական սքեմ հագնելով սկսած է հանրային զբօսատեղիներ յաճախել, պատճառ ըլլալով գայթակղութեան։ Առաջնորդը հրահանգ խնդրած է Պատրիարքարանէն, որպէս զի ըստ այնմ շարժի յինչեալ կարգալոյծ քահանային նկատմամբ։

ՌՈՒՄԷԼԻ ՀԻՍԱՐԻ քահանան նոր Թաղ. Խորհուրդ մը ընտրած և ներկայացուցած է Պատրիարքարան հաստատուելու համար։ Անդամներն են Տեարք Ցարութիւն Ասատուածատուրեան, Աստուածատուր Սարգեան, Խաչերես Ստեփանեան, Համբարձում Փափազեան և Միքայէլ Շիշմանեան։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պատր. Փոխանորդը Շաբաթ օր ընկերակցութեամբ փաստաբան Կիւրեղեան էֆ. ի Պատրիարքարան երթալով, այցելեց Ս. Պատրիարք Հօր և խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Երուսաղէմի վանքին պատկանող հողային խնդիրներու մասին։

ՄԵՐՍԻՆԷՆ կը գրեն մեզի.— Տեղւոյս հայերը բարգաւաճ վիճակ մը ունին և իբրեւ վաճառական տարր հրապարակի վրայ բարձր դիրք ու վարկ և կարեւոր ու նախանձելի գործունէութիւն մը ունին։ Եկեղեց. և կրթական հաստատութեանց նիւթականն ալ ըստ բաւականի ապահովուած է։ Ոչ նուազ նախանձելի վիճակ մը հասած է նաև ազգ. գերեզմանատունն ալ, որ դեռ նոր շրջապատուեցաւ քանի մը հարիւր ոսկի ծախսով։ Իսկ երկսեռ վարժարանները և մանկապարտէզը, բաւական լաւ վիճակի մէջ են։ Անկեղծ ըլլալու համար ըսենք թէ վարժարաններու մէջ տիրող կարգապահութիւնն ու կանոնաւորութիւնը գոհացուցիչ գտանք, շնորհիւ վարիչ մարմիններուն։ Սակայն Մերսինի եկեղեցին ու եկեղեցականները ուրիշ ազգ. հաստատութիւններու կրած բարեշրջման ու ստացած զարգացման համեմատական չեն։ Գրեթէ ան նոյնն է տասնեակ տարիներ առաջուանէն, որչափ կրցանք հասկնալ։ Եկեղեցին շատ փոքր է և պարզ, այնպէս որ դիւղերին վրայ ներքին գաւառներու գիւղի մը անշուք ու անզարդ եկեղեցիի մը տպաւորութիւնը կ'ընէ։ Նոյն տպաւորութիւնն կը թողու նաև տեղւոյն քահանան։ Կը յուսանք թէ Մերսինի ազգայինք որոնք այնքան նախանձախնդիր են իրենց կրթական յառաջդիմութեան, նոյնքան կամ գոնէ քիչ մըն ալ իրենց ուշադրութեան առարկայ կ'ընեն եկեղեցական կարգ ու սարքն ալ, որով նախանձելի կը դարձնեն նաև եկեղեցին ալ։

ՀԱՑ-ՀՌՈՎՄԷԱԿԱՆԱՑ Կ. Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան, որուն Կայս. իրատէով մը Հռովմ երթալը ծանուցած էինք, առջի օր Կայս. Պալատ երթալով իր հաւատարմական և երախտագիտական զգացումները մատոյց յատոս Կայս. Գահոյից։ Կ. Պատրիարքին բացակայութեան միջոցին Պատրիարքարանի գործերը փոխանորդաբար պիտի վարէ Սեբաստիոյ Առաջնորդ Տ. Սահակ Այվազեան. Հանճեան։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

23 Դեկտեմբեր 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	98	72
Օսմ. Միացեալ	(E. Nv. Unif.)	90	42
Օրկաթուղի	(Lois Turcs)	135	50
Պանք Օթթ.	(Banque Ott.)	595	—
Րէժի	(Tab. Turcs)	375	—
Թրանսվաալ	(Transvaal)	56	—
Սպանիական		91	27
Ռուսական 3%		63	37

Կ'ուզէ՞ք լաւ պարել.— Կարդալ Հաղորդ երես

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Եկեղեցական երաժշտութիւնը կորսնցուցա՞ծ է արդեօք իր հնութիւնը. ո՛չ, եթէ Պոլսոյ մէջ կորսնցուցած է եւրոպական եղանակաց հետ շարունակ շփուելով, գէթ գաւառներու մէջ կը պահուի այդ և գրեթէ հարազատօրէն։ Գէորգ կաթողիկոսի ձայնագրել տուած շարականի եղանակաց մեծագոյն մասը գաւառներու մէջ կ'երգուի աննշմարելի տարբերութեամբ. քանի որ գաւառներու եկեղեցական երգեցողութիւնք առանց ձայնագրութեան ու տականջալուր ուսողութեամբ, և տակաւին, քանի որ այդ երգողները ձայնագրութեան անծանօթ ըլլալով անծանօթ մնացած են նաեւ եւրոպական եղանակաց, որով չեն յաջողած ըստ կամս ջլլէի եղանակներ մէջը մտցնել, այս պատճառները բաւական կը զօրեն եզրակացնելու թէ ժամանակի հին եղանակները մէկը միւսէն դաս առնելով ու երգելով գրեթէ նոյնութեամբ և հարազատօրէն մեզ հասած են։ Այդ մասին դարման ցոյց տուող գրքերը թող բարեհաճին կամ իրենք —եթէ իսկապէս ծանօթ են երաժշտութեան— և կամ կարող ձայնագրագէտ դպիրներ թող յղած շարականիս հետ ղրկեն գաւառները, երգել թող տան գաւառացի երաժիշտ ու ձայնագրագէտ դասատուներու կամ դպիրներու, և իրարու հետ բաղդատելով պիտի տեսնեն որ աննշան տարբերութիւն մը ունին երգուածները և ձայնագրուածը, և եթէ կը փափաքին հիմնական բան մը ընել, երգուածներու և գրուածքի միջեւ եղած տարբերութիւնները որոնք շատ քիչ պիտի ըլլան, թող գրեն և բաղդատելով իրարու հետ, կանոններուն համաձայն ելեւէջները թող ընտրեն, որոշեն, և անոնք կ'ունենանք հարազատ եղանակներ։ Կ'առաջարկուի նաեւ եւրոպական նօթայով ձայնագրել շարականը հարազատ ու անաղաւաղ ընելու մտօք. ես այդ առաջարկը միամտութեան չեմ տար, այդ մարդիկը օտարամոլ են պարզապէս, և իրենց այդ մոլութիւնը կ'առաջնորդէ զիրենք մինչեւ իրենց կրօնական նուիրականութիւնը առնել և բան մը որ ուրիշինն է, որ օտար է, սիրել և հաբաղատացնել. եկեղեցիին մէջ ինչո՞ւ չեն հաներ հայ նօթային, պակա՞ս է միթէ, չի ձայնագրեր մեր հարազատ եկեղեցական երաժշտութեան ա. և. է կատար, և կամ եւրոպականէ աւելի քաղցր չի հնչուիր. ինչ տարբերութիւն կայ փոփ և սօփ էն. մէջ, և կամ հինգ գծի մէջ գրուած ձայնանիշ մը լաւ է թէ մի գծի վրայէն. մե՞րը կանոնաւոր և շատ կը գրուի թէ եւրոպականը, մե՞րը շատ կը սովրուի թէ եւրոպականը. փորձը կ'ստուգէ թէ մինչեւ որ աշակերտը եւրոպականի մրօրինակ ձայնանիշերը ճանչնայ մերինը գրեթէ կանոնաւոր կրնայ երգել, օրովհետեւ իրն է, իր մայրենին է. հետեւաբար բնաւ թող չաշխատին մեր օտարամոլները այդ մասին, մենք մեր դառնուկը ուրիշի գայլի հետ չենք փոխեր, երբ մանաւանդ մերը աւելի շատ նպատակայարմար է քան եւրոպականը, քան այն՝ որու մոլի դարձած են մեր եկեղեցական քանի մը դէմքերը։

ՍԻՍԱԿ

Պաշգալէ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի օր, Դեկտ. 4, Մաքրիգիւղ Մայր Եկեղեցւոյ քահանաներէն Տ. Կարապետ հօր բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը իր աղջկան Օր. Ֆիլոքսինէ Տ. Կարապետեանի, Կարապետ էֆ. Նազմաճեանի հետ, որ կարող ելեկտրիչ մըն է. իսկ Օրիորդը ընտանեկան դաստիարակութիւնով մը օժտուած է։

ՊՍԱԿՈՒՄ

Երկուշաբթի, Դեկտ. 5, Գումգաբուի Մայր եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ պսակադրութեան հանդէսը Տիար Արթին Սուրիֆեանի Օր. Հայկուհի Սարաֆեանի հետ, կնքահայրութեամբ Տիար Նիկողոս Պէնկեանի։

ՄԱՀ

Միխալըճի վաճառականներէն Ցարութիւն էֆ. Սալմասեան մեռաւ 34 տարեկան հասակին մէջ։ Հանգուցեալը քանիցս Թաղ. Խորհրդոյ անդամ եղած և իրօվսանն աշխատած էր եկեղեցիին պայծառութեան։ Ցուղարկաւորութիւնը վայելչապէս կատարուեցաւ անցած երկուշաբթի օր տեղւոյն Ս. Սարգիս եկեղեցիին մէջ և թաղուեցաւ ազգ. գերեզմանատունը։

×

Ուրբաթ իրիկուն, Բէրա իր բնակարանին մէջ մեռաւ Թիֆլիզճի Ցովհաննէս աղա Էնկիւրլեան։ Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Շաբաթ օր, Բերայի Ս. Ցովհան Ոսկեբերան եկեղեցիին մէջ, ուրկէ փոխադրուեցաւ Շիշլիի Հայ-հռովմէականաց գերեզմանատունը։

ՌԷՍՄԻ

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Սըվազ վիլայէթի վէրկի միւտիրիյէթինէ՝ Վան վիլայէթի վէրկի միւտիրի Ապտիւլ Հալիմ էֆէնտի.

Վան վիլայէթի վէրկի միւտիրիյէթինէ Խալիլ Տէրվիշ էֆ. թային պույուրուլմուշ տըր։

ՆԻՇԱՆ

Պէլկրատ սէֆիրի Ֆերիտ պաշա Ֆէթհի պաշա հազրէթլէրինին հարէմի էֆֆէթլու Տէրնէվ հանըմ էֆ. յէ պիրինճի րիւթպէտէն Շէֆգաթ Նիշանը Հիւմայունը ինսան պույուրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՅՑ.— «Ուրբաթ օր, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ, Գերման դեսպան Պարոն Մարշալ ֆոն Պիպէրշթայն, Ռուսիոյ դեսպան Մ. Զինովիէվ, Իտալիոյ դեսպան Իմբէրիալի մարքիզը և Ֆրանսայի դեսպանատան գործակատար Մ. Պօբ պատիւ ունեցան ոչ պաշտօնապէս և զատ զատ ներկայանալու Ն. Վեհափառութեան։»

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Օսմանիյէի 4րդ պատուանշան տրուեցաւ Էտիրնէի նահանգին Իպարէի ժողովին նախորդ անդամներէն Մկրտիչ էֆ. Քեաթիպեանի։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Սըր Նիքոլաս Օ'Քօնոր Շաբաթ օր Բ. Դուռ երթալով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

ԹՈՒՐՔԵՒՊԱՐՍԻԿ առեւտրական պայմանագրին կնքման խառն յանձնաժողովը առջի օր ալ գումարուեցաւ և պայմանագրին հիմնական սկզբունքներով զբաղեցաւ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՔԱՐԱՏԱՂ.— Քարատաղի Նիքոլա իշխանը ամսոյս 19էն արտասանած բացման ճառին մէջ իր երկրին արտաքին յարաբերութիւններուն վրայ խօսելով, ըսեր է թէ օսմ. կառավարութեան հետ յարաբերութիւնները խիստ գոհացուցիչ են։ Իշխանը գրասենեակ թուեր է Վեհ. Սուլթանին բարձր առաքինութիւնները ու ծիրքերը։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.— Անցած շաբթու Բէրքովայի զինուորները երբ խուզարկութիւն կը կատարէին, պուլկար աւազակապետ Պուժէն սպաննեցին և անոր երեք ընկերներն ալ, կռիւ հազուատով, ձերբակալեցին։ Պօրուշա գի-գի հարկահաւաքը երբ զինուորներով կը ճամբորդէր, երեք աւազակներու հանդիպեցաւ, որոնց երկուքը սպաննեցին և մէկն ալ վիրաւոր ձերբակալեցին։ Քէօփրիւլիի մէկ գիւղին մէջ, Նամանուիի տունէն 5 պուլկար աւազակներ ելան, որոնք կրակ ըրին անցնող զօրքերուն։ Զօրքերը փոխարինեցին և 3 աւազակ սպաննեցին, և ձերբակալեցին տանտէրն ու երկու ուրիշ պուլկարներ որոնք հոն պահուած էին։ Կէվկէլիի շրջակայ անտառին մէջ աւազակ Լազարի խումբին և օսմ. զօրքերուն միջեւ ընդհարում մը կատարուեցաւ երբ սպաննուեցան Լազար, երկու մեղսակիցները և զանոնք պահող երկու պուլկարներ։ Բերլէբէի մօտ ընդհարման մը միջոցին ալ աւազակապետ Պօկոյէ Սիմիրան երկու ընկերներով ձերբակալուեցաւ, 4 հոգի վիրաւոր ձեռք անցուեցան և երկու հոգի սպաննուեցան։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ.— Մեծ Եպարքոսութիւնը հրամայեց պետական պաշտօնատուններու՝ նոր պաշտօնեաներ չանուանել, որպէս զի իրենց համար որոշեալ եւլատացոյցէն աւելի ծախք չընեն։ Եթէ ա. և. է պաշտօնատան մէջ անհրաժեշտ դառնայ պաշտօնեայի մը յաւելումը, պէտք է դիմել ուրիշ այնպիսի պաշտօնատուններու, ուր պէտք եղածէն աւելի պաշտօնեայ կայ։

ԻԶՄԻՐԻ Ֆրանսական ընդհ. հիւպատոս անուանուեցաւ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն Մ. Բարլէ, փոխանակ Մ. Ռէֆինի որ Գանիրէ փոխադրուած է նոյն պաշտօնով։

ՄԱՀ.— Թրամուէյի ընկերութեան անօրէն Մ. Բէրտիքսրիի կինը Տիկին Բէրտիքսրիս առջի օր ծննդաբերութեան ենթարկուելով, նոյն գիշեր մեռաւ։ Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, Բերայի Բանալիա եկեղեցիին մէջ։

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ հանգստեան թոշակի սնտուկը կը ծանուցանէ թէ Պոլսեցնակ թոշակաւորներու միջմէկ ամսական պիտի տրուի ամսոյս 17, առտուն ժամէ ուրբաթէն սկսեալ։ Հետեւաբար մինչեւ 78½ ղշ. թոշակ ունեցողները շաբաթ, մինչեւ 219½ ղշ. ունեցողները կիրակի, մինչեւ 616½ ունեցողները երկուշաբթի և անկէ վերինները ալ երեքշաբթի օրերը պէտք է դիմեն Սուլթան Ահմէտի, Ֆաթիհի, Գասըմ-Փաշայի և Սկիւտարի ճիւղերը։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՄԸ.— Առջի օր Գատըգիւղի մէջ մեռաւ Այլէֆիմիա եկեղեցւոյն վարդապետներէն Տ. Անդիմոս Արտէմիադիս 110 տարեկան նշանակելի տարիքին մէջ։ Ցուղարկաւորութիւնը երէկ կատարուեցաւ նոյն տեղը։ Թափօրը երբ Հայոց եկեղեցիին առջեւէն կ'անցնէր, եկեղեցական դասը և դպիրները նախագահութեամբ Տ. Կարապետ Ա. քհն. Սանտալճեանի, ընդ առաջ ելաւ և հանգստեան պաշտօն կատարեց իրեն պաշտօնակցին իբր վերջին յարգանք։ Տ. Անթիմոս 110 տարիներու բեռան տակ ընկճուած թէեւ, սակայն յիշողութիւնը վառ մնացած էր մինչեւ վերջին վայրկեանը։ Բոլոր Գատըգիւղցւոց համակրութիւնը գրաւած էր, և իբր համակրանքի ցոյց «հաճի բաբա» կ'անուանէին զինքը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՏԱՍՏԱՆ.— Տրապիզոնի Չարշամպա գաւառակին գայմագամ Մուսթաֆա էֆ. անկանոն ընթացք ունեցած ըլլալով, դատաստանի ենթարկուեցաւ, Կայս. Իրատէի մը համաձայն։

ՍՆԱՆԿ.— Առեւտրական դատարանը սնանկ հռչակեց հետեւեալները.— Պոլիս, Քաթրճը Օղլու խան, յանձնակատար Միհրան Դաւիթեան։ Բերա, Մեծ Փողոց, «Օլան Բէյի» թօնաֆիէի վաճառատան տէր Պ. Լ. Մինեան։ Մահմուտ Փաշա, Եարըմ խան յանձնակատար Իպրահիմ Սալիմ-Խա-Տէհէր։ Սուլթան Համամ և Մեծ-Շուկայ, հովանոցավաճառ Աղամ Վարդեան։ Պահչէ Գաբու, Թաշ-Խան, յանձնակատար Միւրթէզա-Զատէ Հաճի Էլիաս Նուրի։ Բերա, անգլիական դեսպանատան մօտ, վաճառական Բանայօթ Սթրաթէան։ Տանձիկեան սնանկութեան գործին համար ալ միայնակ սէնտիք կարգուեցան փաստաբան Գառնի, Ցակոբ Պանրի և Բիւզանդ Թէրզեան էֆ.ները։

ՀՐԴԵՀ.— Առջի առտու կանուխ, ժամը 1ին, Բերա, Քալեօնճի Քուլլուքի կողմերը Ցունաստանցի ատաղձագործ Ֆրանչիսքօ Քիւրալեր տան ետեւի կողմի լուացարանէն հրդեհ ծագեցաւ։ Այրեցան նոյն տունը, տակի ատաղձագործի խանութը և քովի դերձակ Իլեայի բնակած փայտաշէն տան մէկ մասը։ Ֆրանչիսքօյի տունը ապահովագրուած էր 500 ոսկիի, կարասիները 400 և ատաղձագործի գործիքները 200 ոսկիի։

ԱՆԶՆԱՍՊԱՆ.— Շաբաթ առտու, Սկիւտարէ կամուրջ եկող շոգենաւէն, անծանօթ մը ինքզինքը ծով նետեց, Գըզ-Գուլէսիի բացերը։ Թէեւ շոգենաւը կեցաւ և փնտռեց, սակայն դիակը կարելի չեղաւ գտնել։

ԳԻՆՈՎՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԻԺ.— Բերա, Փափազ Քէօփրիւ բնակող Միտեաճի Պօղոս շաբաթ գիշեր աղէկ մը կը գինովնայ և ճամբան մնալով փողոցը կը պառկի, ուր երէկ առտու սառած գտնուեցաւ։

ԿԱՌՔ ՄԸ շաբաթ օր, Բերա, Կալաթա Սէրայի առջեւ կոխոտեց ծեռունի յոյն մը, որ գլուխէն վիրաւորուեցաւ։

ՀՐԴԵՀ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ.— Անցած չորեքշաբթի հրդեհ ծագեցաւ Իզմիր Մ. Ուիդուլի մթերանոցէն, և այրեցան նոյն մթերանոցը և ուրիշ երեք վաճառատուններ, որոնք նոյնպէս Մ. Ուիդուլի կը պատկանէին, ինչպէս նաեւ այդ վաճառատուներուն ետին գտնուող խալամբեակ երկու տուներ։ Մթերանոցներուն մէջ կը գտնուէին մաթաքանակ խաղողին և արմտիք, որոնցմէ 700 պարկը միայն ազատուեցան։ Վնասը 500,000 Ֆրանք կը հաշուուի, որ ապահովագրուած էր։

ՁՄԵՌ.— Նիկոմիդիայէն կը գրեն թէ օդերը անցած շաբթու յանկարծ գէշցան և հիւսիսային քամի մը սկսաւ փչել ձիւնախառն։ 48 ժամ անընդհատ շարունակուեցաւ ձիւնի մրրիկը և քաղաքին մէջ կէս կանգուն, իսկ շրջակայքն ալ մօտ մէթրօ մը ձիւն եկաւ։ Գիւղերուն մէջ երթեւեկը դադրեցաւ և ցուրտը մինչեւ զէրօյէն 9 աստիճան վար իջաւ, ինչ որ աննախընթաց էր ցորդ այդ կողմերը։ Սէլանիկի մէջ ալ անցած շաբթու ցրտեց և ջերմաչափը մինչեւ զէրօյէն վար 2ի իջաւ և ամէն կողմ սառեցաւ։ Սէլանիկի մէջ հազուադէպ էր Վարտարի հովմ կոչուող այս մրրիկին երկարատեւութիւնը և սաստկութիւնը։ Կ'ենթադրուի թէ աս օրեր հակադրեցուցիչն է արեւմտեան և հիւսիսային Եւրոպայի մէջ տիրող ցուրտերուն։

ՓՈՒԹԿՈՏՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀ.— Երէկ առտու, կամուրջէն՝ Հայտար Փաշայի նաւամատոյցին առջեւ, բեռնակիր պատանի մը, ուզելով ցատքել մօտեցող շոգենաւին, ծովը ինկաւ։ Թէեւ աշխատուեցաւ զայն ազատել, բայց կարելի չեղաւ գտնել։

ԿԸ ՀԱՂՈՐԴԵՆ մեզ թէ Բերա, Այնալը Չէշմէ, Մ. Ճօն Էվանինի տան գողութենէն ա և է տեղեկութիւն չի կրնար ունենալ Պաստն, որ ընտանիքին վաղեմի անդամներէն է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 23 Դեկտ.— Ուայրէնկթընէն կը հեռագրեն թէ Մր. Ռուզվէլթի և Մերակոյաին միջեւ ծանր անհամաձայնութիւններ կան Բանամայի ջրանցքին նկատմամբ։ Լրագիրները և հանրային կարծիքը Խորհրդարանին համակարծիք են։

—Տէյլա կը յայտարարէ թէ Անգլիոյ և Ֆրանսայի սիրալիր համաձայնութիւնը երաշխաւորութիւն մըն է խաղաղութեան պահպանման համար։ Թան կ'ըսէ թէ Անգլիոյ Նախարարապետ Պէնըրմէն գտած է արտաքին գործոց նախորդ նախարար Լորտ Լէնսատունի քաղաքականութիւնը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Օր ըստ օրէ աւելի կը շեշտուի Անգլիոյ ու Գերմանիոյ մէջ շարժումը՝ մերձեցումի մը համար։ Ամէնէն աւելի երկու երկրին վաճառական դասակարգն է որ կ'ուզէ դադրեցնել հիմա տիրող հակառակութիւնը։

ՀՌՈՄ.— Հրատարակուած հրամանագիր մը կը ծանուցանէ թէ Թագաւորը ընդունած է դահլիճին հրաժարականը և նորէն Մ. Ֆօրթիսի յանձնած նոր նախարարութեան կազմութիւնը։

ԼՈՆՏՈՆ, 22.— Այսօր վարչապետ Սըր Հէնրի Քէմպլ Պէնըրմէն խօսեցաւ ազատական կուսակցութեան գումարած մէկ ժողովին մէջ, և պարզեց իր ծրագիրը։ Խօսքը բերելով Անգլիոյ արտաքին յարաբերութեանց վրայ, ըսաւ թէ Անգլիա բարեկամական յարաբերութիւններ կը տածէ ուրիշ ազգութեանց հետ։ Ցայտարարեց որ պաշտպան է անգլօ-ֆրանսական սիրալիր համաձայնութեան, և անաղարտ պիտի պահէ Անգլիոյ և Ֆրանսայի բարեկամութիւնը։ Գալով Անգլիոյ և Գերմանիոյ յարաբերութեանց, վարչապետը յայտարարեց թէ երկու ժողովուրդներուն ալ շա՞տ այնպէս կը պահանջէ որ չհեռանան իրարմէ։ Ո՛ և է արդարացում չկայ իրարմէ պաղելու համար, և ինք գոհութեամբ կը տեսնէ վերջերս ոչ-պաշտօնապէս անգլօ-գերման ժողովուրդներուն միջեւ եղած բարեկամական ցոյցերը։ Իր կուսակցութիւնը յարձակողական քաղաքականութեան հակառակ պիտի ըլլայ, յայտարարեց վարչապետը։ Ազատականները կը փափաքին լաւագոյն յարաբերութիւններ տածել ամէնուն հետ։ Վարչապետը ըսաւ յետոյ թէ մեծ ուրախութեամբ կը դիտէ միջազգային իրաւարարական սկզբունքին ըրած յառաջդիմութիւնը։ Սակայն յարաճուն սպառազինութիւնները սպառնալիք մըն են խաղաղութեան դէմ։ Պէտք է որ սպառազինութիւնները սահմանափակուին, ըստ իրաւարարութեան գաղափարին ըրած յառաջդիմութեան։ Իռլանտական խնդրոյն վրայ բերելով խօսքը, Սըր Հէնրի Քէմպլ Պէնըրմէն յայտարարեց թէ Իռլանտայի ներքին գործերուն վարչութիւնը պէտք է յանձնուի նոյն ինքն Իռլանտացւոց, երբ առիթը ներկայանայ։ Վարչապետն ի վերջոյ յայտարարեց թէ ինք ազատ փոխանակութեան կուսակից է։ Իր ճառը բուռն ծափերով ողջունուեցաւ։

—Անգլիոյ Թագաւորը ընդունեց Ֆրանսայի Սենատ. Ժողովին ատենապետ Մ. Տուլմէն, որուն յայտարարեց թէ իր բացարձակ կամքն է պահպանել Անգլիոյ ու Ֆրանսայի սիրալիր համաձայնութիւնը։

Վ. ՔԷՕՄԻՒՐՃԵԱՆ դեղարանի ազդը կարդալ 4րդ երեսին մէջ

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

10/23 Դեկտեմբեր 1095

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Օ.Ո.		98.03½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	98.05½
» էն վար գինը	»	97.36

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.		132.25
Երէկուան էն բարձր գինը	»	132.25
» էն վար գինը	»	131 87½

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 Դեկ. 10 Շաբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Ռէտոսթօ Առաջին օխան		40½-41	ֆր.
» երկրորդ	»	39-39½	»
Մախլիւթ	»	35-37	»
Զավարիը	»	34	»
Սէրթ առաջին, օխան		42-42½	ֆր.
» միջին տեսակ		39-41½	»

Այսօր ժամանեց 8 վակոն ցորեն Անատոլ։

Մէկ շաբթուան ժամանած ապրանք ցորեն Անատոլ 98 վակոն, Ալիւր արտասահմանէ 6000 պարկ։ Հրապարակը կայուն է։

ԳՐԵՑ
ՕԹԹՕԼԷՆԿԱՌԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՍԻՄՕՆ ՅԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

Չնաշխարհիկ Ադամանդներու
Խորհրդաւոր Գողութիւնը

ԺԵ.

ՄՐ. ՄԻՉԸԼ ՇԱՏ ՄԸ ԲԱՆԵՐ ԿԸ ԲԱՑԱՏՐԷ

Գիշեր մը երբ հօրեղբօրորդիս «քէօր գինով» էր, չարունակեց Միչըլ, Մօնդալպօն համոզեց զայն իրեն հետ ամուսնանալ և քահանայ մը կանչելով պսակի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ գաղտնապէս։ Քանի մը օր ետքը միայն ինքզինքը գտաւ հօրեղբօրորդիս և այն ատեն բոլորովին մոռցած էր ամուսնութեան հետ առնչութիւն ունեցող պարագաները։ Դժոխային կինը համբերութեամբ և խորամանկութիւններով համոզեց զայն ամուսնանալ և նոյն իսկ իբր թեկնածու առաջարկեց այն կինը, որ իմ ընկերուհիս էր։ Արդ, այս գործին մէջ, կրկին նպատակ ունէր դրամ և վրէժխնդրութիւն։ Հօրեղբօրորդիս առաջնորդելով կրկնամուսնութեան, կրնար դրամ քաշել անկէ, իր ամուսնութեան վկայագիրը մէջտեղ հանելով։ Միեւնոյն ատեն վրէժ կը լուծէր իմ փոքրիկ ընկերուհիիս ընտանիքէն, որուն դէմ ցասած էր։ Իր հնարքը յաջողեցաւ։ Ես բացակայ էի և հօրեղբօրորդիս երբ անգամ մը ճանչցաւ այդ սիրուն խառնածինը, ա՛յնքան համակրեցաւ որ ի վերջոյ աղջիկը հաւնեցաւ և ամուսնացաւ անոր հետ։ Այս վայրկեանէն սկսեալ, հօրեղբօրորդիս Մօնդալպօնի ձեռքին մէջ էր և հինգ տարի անոր քմէն բռնեց։ Այս միջոցին ծնած էր փոքրիկ Րօզ։ Մինչ այս մինչ այն, ուսմանս ընթացքը աւարտեցի քոլէճին մէջ, բայց Նիւ Օրլէանս չդարձայ այն խորունկ յուսախաբութենէն ետքը զոր ինծի պատճառած էր իմ ամենասիրելի ընկերուհիիս ամուսնութիւնը։ Բարիք էր, երբ օր մը աղեկրտուր նամակ մը առի խառնածինէն որ կ'ըսէր թէ Մօնդալպօն իր ամուսնական վկայագիրը մէջտեղ հանելով իր ամուսինը կը պահանջէր և այսպէս կ'անպատուէր իր աղջիկը։ Այս նամակով, խեղճ կինը ներում կը խնդրէր ինծի ըրած չարիքին համար։ Հասկցայ թէ այս կնոջ սիրտը խորտակուած էր և կը տառապէր։ Փութով Նիւ Օրլէանս դարձայ, մէկ մտածում միայն ունենալով մտքիս մէջ, այն է հօրեղբօրորդիիս վրէժը լուծել։ Բայց շատ ուշ հասայ։ Ո՛չ միայն կինը մեռած էր, այլ հօրեղբօրորդիս ալ անհետ եղած էր։ Ո՛ւր ըլլալը իմացայ և հոն գացի։ Քանիցս իր հետքը գտայ, բայց դժբախտաբար այնպէս կը պատահէր որ մեկնած կ'ըլլար այն տեղէն ուր կը յուսայի հանդիպիլ իրեն։ Հինգ տարիներ անցան այսպէս և ի վերջոյ անոր հետ դէմ առ դէմ եկայ։ Երեսին զարկի իր ոճիրը և վրէժխնդրութիւն պահանջեցի։ Մաղրեց գլուխ և չուզեց մտնամարտիլ։ Այն ատեն իմացուցի իրեն որ առիթը ներկայանալուն պէս պիտի մեռցնէի զինքը։

—Առիկա ալ ապացոյց մը չէ՞ որ, ընդմիջեց Մրս. Պէրնս, դուք ոճրագործի բնազդումներ ունիք։

—Մր. Պէրնս, եթէ ամէն մարդ մտածումով մեղանչած ըլլալուն համար պատժոյ ենթարկուէր, ոճրագործներու հետապնդումը ահագին ծաւալ պիտի առնար Նիւ Եորքի մէջ։ Դուք իմ գործերուս համար միայն իրաւունք ունիք պատասխանատու նկատել զիս։ Վերջապէս առիթը ներկայացաւ։ Գիշեր մը հետեւեցայ անոր հանքագործներու երկրի մը մէջ։ Հասկնալով որ կը հալածուի ինձմէ, վազեց գիշերն ի բուն։ Արշալոյսին, ամէն բնակութենէ հեռացած էինք։ Այն ատեն ինքզինքս ճանչցուցի անոր և նորէն խնդրեցի մենամարտիլ ինծի հետ։ Տեսաւ որ խնդիրը լուրջ հանգամանք մը ունէր և թէ իր կեանքը պաշտպանել պէտք էր։ Պարտաւորուած, մենամարտեցաւ ինծի հետ յուսահատութեան մատնուած վատի մը պէս։ Որոշեց որ ատրճանակ գործածենք մենամարտելու համար, մինչ ես կ'ուզէի որ դանակով լուծենք մեր վէճը։ Կը խոստովանիմ որ զինքը պատժելու մեծ փափաք ունէի։ Սակայն ընդունեցի որ իրաւունք ունէր զէնքը ընտրելու, և որոշեցի կարելի եղածին չափ լաւ նշան առնել և գընդակս ուղղակի սրտին մէջ մխել։ Կը տեսնէք որ իմ կեանքովս բնաւ չէի զբաղեր։ Այս վրէժխնդրութիւնը իմ միակ նպատակս ըրած էի, և զայն գործադրելէ ետքը կը խորհէի որ այլ եւս ուրիշ ընելիք բան մը չունիմ։ Հետեւապէս, կը յուսայի գիւրաւ սպաննել զայն մենամարտի մէջ։ Այն պահուն երբ կը պատրաստուէինք կռուիլ, այնպիսի միջադէպ մը պատահեցաւ որ գործին երեւոյթը բոլորովին փոխեց։ Հօրեղբօրորդիս իր ատրճանակը վար առնելով ըսաւ.

—Վայրկեան մը սպասեցէք, շնորհ մը պիտի խնդրեմ ձենէ։ Գիտե՛մ որ պիտի մեռցնէք զիս։ Բայց ես ալ շատ տառապեցայ այս վերջին հինգ տարիներուն մէջ։ Շնորհը զոր կը խնդրեմ ձենէ, սա է որ եթէ մեռնիմ, խոստանաք ինծի զաւակս ազատել գիւային Մօնդալպօնի ճանկերէն։

—Ձեր զաւա՞կը, ես կը կարծէի որ մեռած է անիկա, պոռացի։

—Մօնդալպօ՛ն յօրինած մէկ զարշելի սուտն է ատ։ Աղջիկս ողջ է և Մօնպալպօնին քովը կը գտնուի։ Կտակ մը ըրած եմ ի նպաստ աղջկանս, որուն կը թողում ամբողջ հարստութիւնս։ Իմ ծննդականս մէջ պիտի գտնէք այդ կտակագիրը։ Տարօրինակ բան, գձեզ կատակատար կարգած եմ։ Գիտէի որ անոր մայրը կը սիրէիք, բայց Աստուած թող վկայ ըլլայ որ ամուսնացած ատենս չէի գիտեր այս պարագան։ Հիմա պատրաստ եմ։

Կրակ ըրինք իրարու վրայ։ Հօրեղբօրորդիս ինծի պատմած զարմանալի իրողութիւնները շուարեցուցին զիս և չկրցայ սրտին նշան առնել։ Գնդակը անոր գլխին եկաւ։ Ծանրապէս վիրաւորուած էր։ Իսկոյն վէրքը պատեցի և այսպէս արիւնին հոսումը դադրեցուցի։ Ցետոյ ամէնէն մօտ հանքարանը գացի և պատգարակ մը ճարելով փոխադրեցինք զայն։ Մեր մէջ մէկը կար որ կ'ըսէր թէ բժշկութենէ կը հասկնայ։ Այս մարդը դարմանեց հօրեղբօրորդիս։ Գնտակը հանեց և տեսաւ որ վէրքը շատ խորունկ չէր։

(Շարունակելի)

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Ց, ԲԵՐԱ ՄԵԾ-ԲԱՐՄԱՔ-ԳԱՊՈՒ ՓՈՂՈՑ, Ց
ՀԻՒԱՆԴԻ ԿԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ
Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ
12—50

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ճ. ԳԱՍՍԷՐԵԱՆ

ՍԹԱՄՊՕԼ
33, 35, 37
ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ՓՈՂՈՑ
ԳՈՐԳԵՐ

ԿԱՀԱւՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ
ՄՈՒՇԱՄՊԱ.—ԼԻՆՕԼԷՕՄ, ՎԵՐՄԱԿ ԿԱՐԱՍԵԱՑ ՀԱՄԱՐ ԾԱՊԵՐ (ՍԱՃԱՔ) ՊԱՏԻ ՆԿԱՐԷՆ ԹՈՒՂԹԵՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱԶԱՌՕ ՖՐԱՆՔՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ԲԵՐԱ
ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ
ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԲԱՍԱԺ
ԹՈՒԼԵՐ ԵՒ ՍԹՕՐՆԵՐ

ԾԱՆՕԹ.—Մեր Բերայի հաստատութեան մէջ Ը. Ն. Նոյեմբեր 1էն մինչեւ 15 Դեկտեմբեր ամէն Կիրակի, կտոր մնացած ապրանքներ պիտի ծախուին որոնց վրայ նշանակուած են վերջին գինը մեզ ապրանք եղած գինէն աւելի աժան։
36—31

ՊԱՐԻ
ՈՒՍՈՒՑԻՉ
Խ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կ'ուսուցանէ Եւրոպական ամէն տեսակ պարեր, մուզիքով և խիստ դիւրուսոյց եղանակաւ։

Դիմել՝ Բերա, Կալաթա Սէրայի դէմ Սիրթէ տը Բերա, թիւ 11։ Պոլսոյ կողմ Մեծ Շուկայի Գալբաքճըլարի Դուռը Փէսճի Սեպուհ աղայի խանութը։
6—10

ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԷՐՑՈՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ
ԵՒ
ՆՄԱՆՕՐԻՆԱԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Դիմել՝ Օ'ՉԱՌԹԻՔԸԼ ՏԸ ՊՕ'ԶԱՌ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
(Ա. Մ. ԳԱՐԻՊԵԱՆ)
44, Եուքսէք Գալտըրըմ, 44
ՂԱԼԱԹԻԱ, Կ. ՊՈԼԻՍ 2—20
Վաճառատունը բաց է Կիրակի օրերը

ԱԿՌԱՆԵՐ
ունի՛ք փտած, կտրած, ցաւոտ և լինտերու հիւանդութիւն։ Կատարեալ դարմանումի, և բնականին անթերի գեղեցկութեամբը արհեստական ակռաներու զետեղման, և լիովին զօծ մնալու համար, դիմել՝ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԻ
Կ. Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Փին-Պիր-Ջէլիլօղլու դիմաց, ժամը 5էն $11\frac{1}{2}$, և ամէն առտու կանուխ, Սկիւտար Իսկելէ, իր բնակարանը։
Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ
27—50

HUILE de HOGG
ՀՕԿԻ ՄՕՐՒԻ ՁԿԱՆ ԹԱՐՄ ԻՒՂ
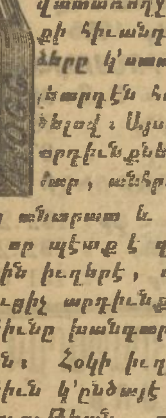
Հանրածանօթ են այն առողջապահիկ արդիւնքները զորս վատառողջ, անարիւն կամ կուրծքի հիւանդութիւն ունեցող անձերը կ'առնան Թարմ մօրիւի լեարդէն հանուած իւղը գործածելով։ Այսու հանդերձ, կարեւոր արդիւնքներ ձեռք ձգելու համար, անհրաժեշտ է որ այս իւղն ըլլայ անարատ և ընտիր։ Աւելորդ է ըսել որ պէտք է զգուշանալ կեղծ կամ տարրին իւղերէ, որոնք փոխանակ դարմանացուցիչ արդիւնքներ տալու, առողջութիւնը խանգարելու միայն կը ծառայեն։ Հօկի իւղը ամէն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ անարատութեան և ազդուութեան, որոնք անհրաժեշտ են հիւանդներուն։ Իր անժխտելի գերազանցութիւնը աւելի քան 50 տարիէ ի վեր ճանչցուած է ամբողջ աշխարհի բժիշկներուն կողմէ և վարձատրուած է բոլոր արուեստահանդէսներէն։ Հօկէ իւղը եռանկիւնաձեւ շիշերով միայն կը ծախուի։ Արտաքին պահարանին վրայ պահանջեցէք գործարանատէրերու միութեան երաշխաւորութեան դրօշմը։

Ձկան իւղ չկրցող խմողներուն կը յանձնարարուի ՀՕԿԻ ԷՄԻՒԼՉԻՕՆԸ որ ձկան իւղին ազդեցութիւնը ունի կատարելապէս։ Կեդրոնատեղի Կ. Պոլիս Եսուաֆեան խան 23—25 Պէ. Ե. Սանիի վաճառատունը։
50—14

ԼԱՆԳԱՇԻՐ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Սգերլինգ
Դրամագլ. աւելի քան 13,000,000
Տարեկան գանձում տոկոսէ և ապահովագինէ 4,162,578
Անգլ. ապահովագրական ընկերութիւն հրդեհի դէմ եւ կեանքի վրայ
Որ այժմ ձուլուած է ՌՕՅԸԼ ապահովագրական Ընկերութեան հետ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւն ամէն տեսակ սեփականութիւններու վրայ, —քարաշէն և փայտաշէն կալուածներ, առեւտրական թուղթեր, ապրանքներ, եւն. եւն.։

Լանքաշիր միշտ նշանաւոր եղած է ամէն կորուստ արագ և արդար կերպով հատուցանելուն համար։

Իր դրամագլխին՝ 13,062,125 անգլ. ոսկիի բարձր թիւը բացարձակ ապահովութիւն մը կ'երաշխաւորէ ապահովագրեալներուն։
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ
ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, թիւ 1' ՆՕՐԹ ճՕՆ ՍԴՐԻԴ
ԼՈՆՏՈՆ, 28' ԼՕՄՊԱՐՏ ՍԴՐԻԴ
ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՓՕՆՏ ՍԻԼԼԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Նօ. 4 և 5 Քիւչիւք Թիւնէլ խան
Դեր-Գործակալ էջիրնէի
ՄԱԳՍՈՒՏ Ց. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ
Ուրիշ դեր գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։
50—44

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ
ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ անուամբ հրապարակի վրայ ծանօթ հանդերձեղինաց այս վաճառատան ընկերներէն Տէր Արտակ Մուրկեան բաժ ուած ըլլալով, գործը ամբողջովին մնացած է Տեարք Տիգրան Տամլամաեան եւ Ընկ.ի որ բստ առաջնոյն պիտի շարունակէ գործել նոյն ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ անուամբ։ Ցիշեալ վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուի նոր ու գեղեցիկ մթերք մը գործուած եւ ամառուան զանազան հագուստներու, տղոց և աղջկանց. նաև վաճառատան յարգելի պետերը կ'առանձնեն պատրաստել ապսպրանքով (Sur commande) ալ և այլ հանդերձներ, կերպասի, ձեւի և կարուածքի ազնուութեամբ ամէնէն դժուարահաճներն իսկ գոհ ձգելու պայմանաւ։ Այս առթիւ Եւրոպայէն նոր բերել տուած է Նորոյթ կերպասներու ճոխ տեսակներ։ Բաց աստի, վաճառատունը պատրաստ է չափաւոր զգեստներ հասնող վճարումներով հագուստ պատրաստել ամէն այն ծանօթ անձերուն՝ որոնք մէկ անգամէն գնելու դիւրութիւնը չունին, և այս առթիւ պէտք է յիշեցունել որ ուրիշ դերձակներու նման ապառիկի այս դրութիւնը երբեք անպատճառ ու առաւել չը պիտի ըլլայ յարգելի յաճախորդաց համար։

Սակարկութիւն չիկայ. գինը՝ թիւը ՍԵՒԿՈՒ դրոշմուած։ Միակ կեդրոնատեղին

"ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ,,
Սուլթան Համամ, Հավուզլը Խանի էջը թիւ 25։
50—33

ԱԶԴ
Մաս առ մաս պիտի ծախուի 22000 արշընոց օդասուն գետին մը, որ կը գտնուի Մագրգիւղի կեդրոնը, ծովեզերքին մօտ։ Գնել փափաքողները կրնան դիմել Մ. Ալէքսանդր Միլոնատիսի գրասենեակը, Շարք Զարչըսը, թիւ 18, Պոլիս։
23—33

ԴԵՂԱՐԱՆ
Վ. ՔԷՕՄԻՒՐՃԵԱՆ
Բերա, Մեծ Փողոց թիւ 57, Թագսիմ, Զօհճեան Աբարթըմանին ներքեւ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Ցարգոյ Հասարակութեան որ, տարիէ մը ի վեր հաստատած սոյն դեղարանս, թէ՛ խղճամիտ սպասարկութեան, թէ՛ ճշտապահութեան և մանաւանդ գիներու չափաւորութեան շնորհիւ՝ քիչ ատենի մէջ արժանացած է ընդհանուրին վստահութեան և համակիր քաջալերութեան։

Դեղարանս կ'այցելեն ծանօթ մասնագէտ Բժիշկներ՝ դիմող հիւանդներու կատարեալ խնամք հայթայթելու համար։ Իսկ Երեքշաբթի օրերը ձրի դարմանումներ կ'ըլլան։

Դեղարանս կ'այցելէ նաև ամէն օր՝ կանանց երեսի անբնական մազերը (մօրուս կամ պեխ) հիմնապէս անհետացնող կնախտաբոյժ ՏՕՔԹ. ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ, ժամը 7—10 (Ը. Թ.)։

Կը գտնուի նաև կարող Ատամնաբոյժ մը՝ որ իրեն դիմողներուն ակռայի բոլոր հիւանդութիւնները կը դարմանէ և արհեստական անթերի ակռաներ կը շինէ։ Դեղարանիս մէջ կը գտնուի նաև այս ճիւղին համար անհրաժեշտ ակռայի փոշի, նաև անոր ջուրը և առանձին վրձիններ։

ՁԿԱՆ ԻՒՂ. — Ձկան ներկայ եղանակին համար, յատկապէս բերել տուած եմ Նորվէկիոյ (Բէթէր Մօլլէր) համբաւաւոր տան ամէնէն ընտիր, ամէնէն դիւրամարս և անուշահամ Մօրիւի ձկան իւղը որ կը գերազանցէ հրապարակի վրայ գտնուածները։

Ուստի կը խնդրեմ Ցարգոյ Հասարակութենէն որ հաճի պատուել զմեզ՝ փորձով համոզուելու համար մեր հրապարակային խոստումներուն։
5—50

8 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ 8

ԱՊԱՌԻԿ
ԱՊՐԱՆՔ
ՈՒԵՒ Է
ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ
ՊԱՏՐԱՍՏ
ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ
ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՔ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ
ՑՈՒՆՈՒՆ
ՆՈՐԱՁԵՒ ԵՒ ԱԺԱՆ
ԿԱՐՄԻՐ ԱՔԼՈՐ
299, Մահմուտ Փաշայ, 299
71, Թարագճըլար. 71
8—35 ՍՏԱՄՊՕԼ

ՕՆՆԻԿ ՀԱՃԻՍԱՄԻ
ՃԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բերա, Բաշճիլար, Պեօյիւքտէրէ Ճատտէսի թիւ 38 եւ Աղաճամի, թիւ 124
Այս վաճառատանց մէջ կը ծախուին Եւրոպական և Օսմանեան ամէն տեսակ ճնողիր շաքարեղէններ, մարմելատներ, պահածոներ, Սիւքէօլաթ, լեմոնատ, պաստեղ, նուշով լուքում և կիտարեխ, ... Մուրաբաներ, ամէն ձեւի տուփեր, կարմիր եղանակի պոնպոններ, եւն. եւն.։
Կ'առանձնէ հարսնիքներու պատուիրներ, պսակնուք, պոնպոններ ամէն տեսակ հոսքերով և ընտիր նրբաճաշակ ուլտրայով։ Կը ցածնէ ... հաւկիթ, ... պաշտօն, եւն. եւն.։
Այս վաճառատունը ...

Օ ԼՈՒՎՐԸ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ
Գր. ԵՕՆՍԿԵՍԵՆ
194, Բերա Մեծ Փողոց 194
ԱՄԷՆ ՕՐ վերջին նորաձեւութենէ վաճառքներ կ'առնանք ֆրանսական ու անգլիական առաջնակարգ գործարաններէ։
ՄԵՏԱՔՍ՝ պլուզի ու հագուստի համար կրէփտըշիններ, ֆանթէզի թիւլեր ու տեսակ տեսակ ֆանթեզի թաւիշներ։
ԱՄԵՆԱՃՈԽ հաւաքածոյ մը քօսթիւմի ու շրջազգեստի համար բուրդեղէն կերպասներու։ Վրանոցի համար քասթօռներ ու ֆանթեզի քառաքիուլ։
ԺԱՆԵՆԿ բուրդեղէն բամբա՛կեղէն, ամէն տեսակ ձեռնոց, թաշկինակ, քաշքօռսէ, բօլէռօ, կնոջ ու տղայոց գուլպայ. մետաքսէ ու բուրդէ միսոներ, օժիտի համար ճերմակեղէն ու ասեղնագործեր։
ԿԸ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԵՆՔ մեր վաճառատունը՝ Բերայի ինչպէս նաև շրջակայ վայրերու մեծայարգ տիկիններուն, մասնաւորապէս գիներու աժանութեանը ու ծախուած վաճառքներուն ազնուութեան ու վայելչաձեւութեանը համար։
Ձրի օրինակ և նմոյշ կը ղրկուի հեռաւոր տեղերու յաճախորդաց
93

ՄԿՆԱՍՊԱՆ
Mort aux Rats
par la Pâte phosphorée
de Louis Steiner de
Vernon (France)

ԲԱԹ ՖՕՍՖՕՐԷ
15, Médaille aux Expositions or, vermeil, Argent & Bronze

Ի Վէրնօն (Ֆրանսա) աշխարհահռչակ Լուի Շթայների պատրաստած այս անզուգական դեղը որ վայրկենապէս կ'սպաննէ դաշտային և քաղաքային ամենէն մեծ մուկերը, կը ծախուին մասնաւոր շիշերու մէջ հետեւեալ գիներով
$\frac{1}{4}$ ՇԻՇԸ 50 ՓԱՐԱՑ $\frac{1}{2}$ ՇԻՇԸ 2 ՂՐՈՒՇ
TUE SOURIS (MARQUE DÉPOSÉE)
ԹԻ ՍՈՒՐԻՆ ցորենի հատիկներ են որ մասնաւորապէս պատրաստուած է փոքր մուկեր (ֆընտըգ սըչանը) ինչպէս նաև պարտէզներու մէջ հողին տակ ապրող մուկեր, եայլն վնասակար փոքր կենդանիներ սպաննելու համար
$\frac{1}{4}$ ՏՈՒՓԸ 50 ՓԱՐԱՑ
Վերոյիշեալ դեղերը կը ծախուին
Պոլիս. Ամէն մեծաքանակ դեղօրէից վաճառատուները և դեղարանները։
» Պին Պիր Ջէլիլօ վաճառատունը, Պահճէ-Գաբու
» Իպրահիմ Էթհէմ էֆէնտի, Միսըր Չարշըն
» Տ. Բ. Տիմիթրիատի, Անգլիական վաճառատունը Պահճէ Գաբու
» Գալաթա տը Ֆրանս, Նպարավաճառատունը Համիտիյէ փողոց
Բերա. Պօն Մարշէն
» Ամէն մեծ դեղարանները և Նպարավաճառատունները։
Ուշադրութիւն շիշերուն և տուփերուն, որոնք գրոշմուած և վրան L. Steiner, Vernon ինչպէս նաև գործածութեան եղանակը նշանակուած են։
Թուրքիոյ ընդհանուր կեդրոնատեղին է միայն մեծաքանակ վաճառումներու և յանձնարարութեանց համար. Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ, Հաճօբուլօ խան, Ցէրտի եղբարց գրասենեակը թիւ 41։
34—50

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԸՆՏԻՐ ՇՕՔՕԼԱՅԻ, ՁՈՒՏ ՔԱՔԱՕ
Klaus
ԿԼԱՈՒՍ
ՇՕՔՕԼԱ
3 ԳՈՐԾԱՆՈՑ
ԼՕՔԼ ,(ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ) ՄՕՐԴՕ (ՖՐԱՆՍԱ)
20 ՄՐՑԱՆԱԿ
ԵՒ
ՊԱՏՒՈՅ ՎԿԱՅԱԳԻՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ
ՓԱՐԻԶ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆ
ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ
Աշխարհի գլխաւոր քաղաքներու մէջ
ԱՆՀԱՄԵՄԱՏԵԼԻ ՇՕՔՕԼԱ ԿԼԱՈՒՍ, ՔԼԱՈՒՍ
Կը ծախուի Բերա, ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱԴՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մեծ վաճառատուններուն մէջ որոնք անուանի են իրենց ծախած առաջնակարգ ապրանքներուն համար, ՊՕՆ ՄԱՐՇԷ, ԲՍԲՐԻ
Ղալաթիա. անուշավաճառ Ս. ՄԻՑԱՅՕ, Հարաճճի փողոց ՀԱՄԻՕԴԻՍ ԵՒ ԶՕՐԱՅ, Թէյի մթերանոց, ՔԱՖԷ ՏԻՒ ԺԷՆԻ, կամուրջին մօտ
Պոլիս. Ց.Գ.ՃԳՆԱՒՈՐԵԱՆ ՈՐԴԻՔ մթերանոցին մէջ մաքսին մօտ. —Անուշավաճառ Է. ՄԱՒՐԻ, կամուրջին մօտ, ՔԵԱԶԻՄ ՊԷՅԻ դեղի մթերանոցը, Եէնի Ճամի, ԱԼԻ ՖԱՒՔ, Գալըգ Բազար, ԱՆԹՕՆԻԱՏԻՍ
Գործակալ, Է. ՏԷՔՍԱՒԷՍ, Անտոնիատի խան, Պոլիս,
Գլառւս շոկոլան ծարաւ չքեն մարդը
11

ՀԱԶԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
ՀԱԳԳԸՑԻ ԵՒ ԷՔՐԷՄԻ ԽԱՑՃՂԱՆԸ
Եւրոպայէն ներածուած խայծղանի շաքարներու ամէնէն նախամեծարը, այս խայծղանը, որ Ցունաստանի Արշաւորից Ցուցահանդէսէն արժանիքի արծաթ շքանշանի արժանացած է։ Անուշահամ է և բնաւ ստամոքսը չխանգարեր։ Օսմանեան երեւելի բժիշկներու գնահատման արժանացած է, և մասնաւորապէս յանձնարարուած է հանգուցեալ Տօքթ. Խորասանճեան էֆէնտիէն։ Այս խայծղանը եթէ ... դգալով մը խմուելիք ջուրին խառնուելով խմուի, ամէն կարգէ տարափոխիկ հիւանդութեանց դէմ կը պաշտպանէ մարդը։
Արտաքապէս կը բուժէ հազը, հարբուխը, կուրծքի իջուածքները, պռօնշիթը, դժուարաշնչութիւնը, թոքախտի սկզբնաւորութիւնը, մարթի հիւանդութիւնները և ծննդական գործարաններու անհանգստութիւնը։
Կը ծախուի Մայրաքաղաքիս ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներուն մէջ։ Կ. Պոլսոյ համար գինն է 5 դահեկան։
1—50

ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆՆԵՐ
ՁՈՒՏ ԲՈՒՐԴԷ ՁՄԵՌՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
Կալաթա Խավեար խան թիւ 83
Երկրորդ յարկ
Ֆրանսայէն և Անգլիայէն բերած եմ երիկ մարդոց հագուստյու ընտիր կերպասներ ձմեռուան համար զուտ բուրդէ, բալթօցուներ, քօսթիւմցուներ, սմօքինկներ, և բանթալոններ և ժէլէկցուներ ընտիր տեսակէ, որոնց ամէնքն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են թէ՛ գոյնով և թէ գործուածքով։
Արգոյ հասարակութեան կը յանձնարարուի անգամ մը դիմել քննել վաճառատունը, ուր ճաշակի ազնուութիւնը և գիներու չափաւորութիւնը իրարու հետ կը մրցին։
17—50 Գ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ